

Pakiet edukacyjny

**Uzależnienia wśród dzieci
i młodzieży szkolnej**

**Przeciwdziałanie agresji
i przemocy w szkole**

Pakiet opracował zespół pracowników
Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej
we Wrocławiu
Filia w Wałbrzychu, pod redakcją Edyty Kilian

Wstęp

Problematyka bezpieczeństwa w szkole obejmuje wiele zjawisk, z jakimi na co dzień spotykają się nauczyciele i uczniowie w szkołach i placówkach wychowawczych. Zagadnienia bezpieczeństwa obejmują m.in. dbanie o sprzyjające rozwojowi i bezpieczne dla uczniów otoczenie, ochronę przed przemocą fizyczną, psychiczną i używkami, budowanie poczucia bezpieczeństwa poprzez kształtowanie postaw społecznych, uczenie współpracy i odpowiedzialności za siebie i innych, rozwijanie umiejętności rozwiązywania konfliktów rówieśniczych, promowania aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia.

Podstawowym celem niniejszego pakietu jest pomoc w organizowaniu przez nauczycieli i dyrektorów szkół działań edukacyjnych w kierunku wzmacniania bezpieczeństwa w szkołach. Ze względu na bogaty zasób materiałów źródłowych niniejszy pakiet obejmuje zagadnienia dotyczące przeciwdziałania przemocy i agresji w szkole oraz uzależnieniom od substancji psychoaktywnych, Internetu, gier komputerowych i hazardu.

Zapraszamy do zapoznania się z proponowaną literaturą i zasobami dostępnymi w Internecie. Prezentowane materiały źródłowe pochodzą ze zbiorów Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu oraz bibliotek pedagogicznych Dolnego Śląska. Ponadto wiedzę poszerzają wyselekcjonowane wiadomości dostępne on-line. Opisy bibliograficzne zostały ubogacone adnotacją o zawartości treściowej publikacji.

Źródła zdjęć z okładki:

Autor: Taki Steve, Źródło: <https://www.flickr.com/photos/13519089@N03/4746653392>

Autor: Julien Haler, Źródło: <https://www.flickr.com/photos/titlap/5322424442>

Autor: Ross Elliott, Źródło: https://www.flickr.com/photos/ross_elliott/6247672862/sizes/m/

Zdjęcia udostępniane na licencji Attribution 2.0 Generic (CC BY 2.0)

1. Uzależnienia wśród młodzieży szkolnej	4
1.1. Akty prawne	4
1.2. Profilaktyka uzależnień	4
1.2.1. Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych	4
1.2.2. Profilaktyka uzależnień od hazardu.....	26
1.2.3. Profilaktyka uzależnień od Internetu i gier komputerowych	30
2. Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole	39
2.1. Akty prawne	39
2.2. Profilaktyka agresji i przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej w szkole....	40
2.3. Rozwiązywanie konfliktów w szkole – mediacje szkolne.....	53

1. Uzależnienia wśród młodzieży szkolnej

1.1. Akty prawne

1. [Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego \(Dz.U. z 2011 Nr 231, poz. 1375\)](#)
Ustawa zobowiązuje organy administracji rządowej i samorządowej do ochrony zdrowia psychicznego i określa zadania, które służą temu celowi.
2. [Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi \(Dz.U z 2012 r. Nr 1356 z późn. zm.\)](#)
Ustawa zobowiązuje organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.
3. [Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii \(Dz.U. z 2012 r. poz. 124\)](#)
Ustawa określa m.in. zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania narkomanii, zadania i uprawnienia organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów w zakresie przeciwdziałania naruszeniom prawa dotyczącego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii.
4. [Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych \(Dz.U. z 1996 Nr 10, poz. 55, z późn. zm.\)](#)
Ustawa zobowiązująca organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego do podejmowania działań zmierzających do ochrony zdrowia przed następstwami używania tytoniu.

1.2. Profilaktyka uzależnień

1.2.1. Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych

1. Cele leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych w perspektywie tematyki zdrowia publicznego / Piotr Jabłoński. – Bibliogr. // Serwis Informacyjny Narkomania. – 2005, nr 3, s. 3-12
Narkotyki przyczyna wzrostu wskaźników śmiertelności i zachorowalności w skali światowej. Profilaktyka i terapia. Związek pomiędzy warunkami ekonomicznymi a kondycja zdrowotna obywateli i społeczeństwa.
2. Dopalacze - krótka interwencja profilaktyczna w grupie / Krzysztof A. Wojcieszek // Remedium. – 2010, nr 11, s. 1-3
Elementy programu profilaktycznego na temat dopalaczy dla osób w wieku 15-18 lat.
3. Dopalacze mogą Cię wypalić - poznaj fakty / Tomasz Zakrzewski // Serwis Informacyjny Narkomania. – 2010, nr 3, s. 22-25
Prezentowanie założeń i przebiegu akcji profilaktyczno-edukacyjnej Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii pod hasłem "Dopalacze mogą Cię wypalić - poznaj fakty".
4. Fundacja „Maraton” / oprac. JAC // Remedium. – 2005, nr 7/8, s. 36-37
Prezentacja Fundacji, której działalność koncentruje się na profilaktyce problemów wiążących się z używaniem substancji psychoaktywnych oraz terapii i rehabilitacji.

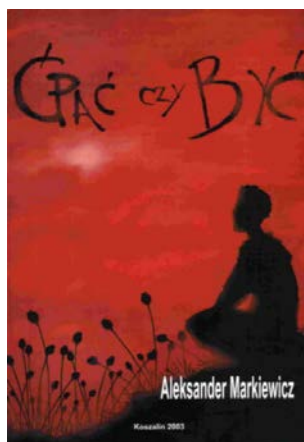
5. Interwencja profilaktyczna w środowisku szkolnym / Marcin J. Sochocki // *Remedium*. – 2005, nr specjalny, s. 10-11
Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji pt. „Zapobieganie używaniu substancji psychoaktywnych w środowisku szkolnym – rola wczesnej interwencji”.
6. Interwencja profilaktyczna wobec ucznia sięgającego po substancje psychoaktywne / Dorota Macander // *Głos Pedagogiczny*. – 2010, nr 21, s. 32-35
Szkolna interwencja profilaktyczna. Umiejętność prowadzenia rozmowy interwencyjnej.
7. Jak im pomóc? / Witold Skrzypczyk // *Świat Problemów*. – 2005, nr 4, s. 24-27
Realizowany od kilku lat w Profilaktyczno-Rozwojowym Ośrodku Młodzieży i Dzieci PROM w Łodzi program ambulatoryjny dla młodzieży eksperymentującej ze środkami psychoaktywnymi o nazwie TUKA/N. Leczenie nastolatków uzależnionych od alkoholu i narkotyków.
8. Jak zmniejszyć spożycie alkoholu wśród młodzieży? Cz. 1 / oprac. Anna Czerwińska // *Remedium*. – 2009, nr 4, dod. s. 13-15
Wdrażanie programów profilaktycznych - dyskusja panelowa.
9. Jak zmniejszyć spożycie alkoholu wśród młodzieży? Cz. 2 / oprac. Anna Czerwińska // *Remedium*. – 2009, nr 5, dod. s. 13-15
Druga część relacji ze spotkania z uczestnikami konferencji dotyczącej profilaktyki problemów dzieci młodzieży.
10. Młodzież a problem alkoholowy - z doświadczeń słowackich / Jana Hanuliakova. – Bibliogr. // *Wychowanie na Co Dzień*. – 2012, nr 10/11, s. 24-26
Statystyki dotyczące spożycia alkoholu przez dzieci i młodzież na Słowacji. Rola szkoły w profilaktyce uzależnień.
11. Młodzież i narkotyki - Podejście Skoncentrowane na Rozwiązaniach, czyli zachęcać klientów do zmiany zachowań / Jacek Szczepkowski. – Bibliogr. // *Wychowanie na Co Dzień*. – 2010, nr 10/11, s. 3-6
Opis alternatywnej, dla tradycyjnych nurtów terapeutycznych, terapii polegającej na traktowaniu osoby uzależnionej jako klienta posiadającego możliwości zmiany swojej osobistej sytuacji życiowej.
12. Nadużywanie substancji psychoaktywnych : charakterystyka, zasięg i aspekty prawne zjawiska / Katarzyna Borzucka-Sitkiewicz, Krzysztof Sas-Nowosielski, Leszek Wieczorek. – Bibliogr. // *Wychowanie na Co Dzień*. – 2006, nr 10/11, dod. S. IX-XVI
Przegląd podstawowych grup substancji psychoaktywnych. Prawne aspekty działań profilaktycznych. Dla nauczycieli zajmujących się edukacją zdrowotną i profilaktyką uzależnień.
13. Niektóre dylematy profilaktyki. Cz. 1 / Marcin J. Sochocki // *Remedium*. – 2010, nr 3, s. 24-25
Profilaktyka skierowana do młodzieży - wybory skutecznych strategii.
14. Niektóre dylematy profilaktyki. Cz. 2 / Marcin J. Sochocki // *Remedium*. – 2010, nr 6, s. 12
Czy stosować strategie redukcji szkód w odniesieniu do ludzi młodych w uniwersalnej profilaktyce problemów wiążących się ze stosowaniem substancji psychoaktywnych.
15. Nowe media w profilaktyce uzależnień / Agnieszka Kolbowska, Agata Kret // *Serwis Informacyjny Narkomania*. – 2007, nr 2, s. 9-14
Prezentacja trzech programów dotyczących przeciwdziałania narkomanii, wykorzystujących Internet jako medium trafiające do młodych odbiorców: program terapeutyczny "Quit the shit", serwis internetowy "Talk to Frank" oferujący informacje, pomoc i wsparcie, strona Instytutu Jellinka z Holandii, na której można zrobić test diagnozujący stopień uzależnienia od wybranych narkotyków.
16. Pozytywna profilaktyka / Krzysztof Ostaszewski // *Świat Problemów*. – 2006, nr 3, s. 6-10
Programy pozytywnego rozwoju dzieci i młodzieży.

17. Problemy profilaktyki w świetle wyników badań / Ewa Stępień // *Remedium*. – 2010, nr 3, s. 1-3
Refleksje z badań przeprowadzanych wśród młodzieży ursynowskiej, dotyczących używania substancji psychoaktywnych przez badaną młodzież w kontekście jej oceny własnej sytuacji szkolnej i rodzinnej.
18. Profilaktyczna koalicja : system działań w obszarze profilaktyki uzależnień w Płocku / Alina Boczkowska // *Świat Problemów*. – 2012, nr 10, s. 12-15
Profilaktyczne działania w różnych grupach wiekowych wśród młodych ludzi w Płocku.
19. Profilaktyka antynikotynowa w oparciu o rządowy Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce / Małgorzata Łoskot // *Głos Pedagogiczny*. – 2010, nr 18, s. 20-22
Zjawisko palenia u dorastającej młodzieży. Założenia programu. Propozycje ćwiczeń do przeprowadzenia podczas lekcji wychowawczej. Propozycje rozwiązań. Edukacja zdrowotna dzieci i młodzieży.
20. Profilaktyka i pomoc w Internecie na przykładzie serwisu drugcome.de / Filip Nawara // *Serwis Informacyjny Narkomania*. – 2010, nr 3, s.16-21
Prezentacja internetowego serwisu poświęconego profilaktyce i poradnictwu on-line dotyczącemu leczenia uzależnień, funkcjonującego w Niemczech. Opis internetowego programu leczenia uzależnień QuitTheShit.
21. Profilaktyka narkomanii : ujęcie lokalne / Anna Nowak. – Bibliogr. // *Wychowanie na Co Dzień*. – 2006, nr 1/2, s. 3-6
Działalność szkoły i innych organizacji społecznych w zapobieganiu narkomanii.
22. Profilaktyka uzależnień psychoaktywnych wśród młodzieży / Magdalena Gołek // *Nowa Szkoła*. – 2011, nr 7, s. 35-38
Zwrócenie uwagi na występowanie czynników ryzyka uzależnienia oraz czynników chroniących w systemie socjalizacyjnym, demograficznym oraz osobowościowym.
23. Program profilaktyki uzależnień "Unplugged" / Anna Borkowska // *Remedium*. – 2011, nr 10, s. 8-9
Prezentacja europejskiego programu profilaktyki uniwersalnej "Unplugged", adresowanego do uczniów w wieku 12-14 lat oraz ich rodziców.
24. Program przeciwdziałania przyjmowaniu substancji uzależniających przez uczniów "Unplugged" / Anna Borkowska. – Bibliogr. // *Serwis Informacyjny Narkomania*. – 2011, nr 3, s. 18-23
Program profilaktyczny, adresowany do uczniów w wieku 12-14 lat oraz ich rodziców. Celem programu jest ograniczanie inicjacji używania substancji psychoaktywnych, opóźnienie przejścia od fazy eksperymentalnego ich używania do fazy używania problemowego.
25. Program Wzmacniania Rodziny / Anna Rustecka-Krawczyk // *Remedium*. – 2009, nr 12, s. 8-9
Program profilaktyki alkoholowej dla dzieci i młodzieży w wieku 10-14 lat.
26. Rodzina jako miejsce integralnej profilaktyki używania substancji psychoaktywnych przez młodzież / Monika Szpringer. - Bibliogr. // *Edukacja*. – 2006, nr 3, s. 29-46
Na podstawie badań rodziców i ich dzieci 15-17 letnich na temat używania środków psychoaktywnych.
27. Rodzina jako pierwotne środowisko profilaktyki uzależnień / Marta Wilk. – Summ. // *Nauczanie Początkowe : kształcenie zintegrowane*. – R. 31 (53), nr 2 (2007/2008), s. 34-40
Niezaspokajanie potrzeb w rodzinnym domu jest przyczyną zachowań dewiacyjnych dzieci i młodzieży. Autorka za przykład podaje problem alkoholowy.
28. Rozwijanie empatii jako profilaktyka zachowań ryzykownych / Maja Los. – Bibliogr. // *Wychowanie na Co Dzień*. – 2012, nr 10/11, dod. s. I-VI
Prezentacja programu profilaktycznego : "Pozytywnie nakręcenie. Myślę - czuje - działam!", którego celem końcowym jest zmniejszanie zachowań agresywnych oraz tendencji do sięgania po środki psychoaktywne przez uczniów gimnazjów.

29. Scenariusz zajęć dla uczniów / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. – 2011, nr 25, s. 44-47
Temat: Narkotykom i dopalaczom mówimy - nie! Załączniki: 1. Efekty działania poszczególnych rodzajów narkotyków, o których na pewno nie powie Tobie żaden dealer, 2. Dlaczego nie warto sięgać po narkotyki.
30. Scenariusz zajęć wychowawczych / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. – 2010, nr 24, s. 45-46
Temat: Dopalaczom powiedz stanowczo - nie! Opis efektów Programu Wzmacniania Rodziny, mającego na celu ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez młodzież, poprzez poprawę jakości życia rodzinnego.
31. SPA - soma i psyche w arte-terapii uzależnień / Iwona Malorny. – Bibliogr. // Wychowanie na Co Dzień. – 2012, nr 10/11, dod. s. X-XII
Prezentacja projektu "SPA - soma i psyche w arte-terapii". Projekt został zrealizowany w 2011 r. w Katolickim Ośrodku "Dom Nadziei" im. Ks. Jana Berthiera w Bytomiu, który jest stacjonarnym i całodobowym oddziałem terapii i rehabilitacji dla młodzieży w wieku 14-21 lat uzależnionej od substancji psychoaktywnych.
32. Sport jako ważny element profilaktyki dzieci i młodzieży / Błażej Gawroński // Świat Problemów. – 2007, nr 6, s. 7-11
Aktywność fizyczna jako element profilaktyki uzależnień.
33. Stan badań naukowych nad uzależnieniem od substancji psychoaktywnych oraz wynikające z nich postulaty dla diagnostyki psychologicznej i neuropsychologicznej osób z problemem nałogu, ich terapii i profilaktyki / Zygmunt Madeja. – Bibliogr. // Problemy Narkomanii. – 2009, nr 3, s. 39-76
34. Studenci o narkotykach i narkomanii : wyniki badania ankietowego 2004 / Janusz Sierosławski // Serwis Informacyjny Narkomania. – 2005, nr 3, s. 17-30
Wyniki dotyczące opinii i przekonań studentów w sprawie substancji psychoaktywnych, a także kwestii związanych z profilaktyką.
35. Szkolna interwencja profilaktyczna - możliwości stosowania / Agnieszka Górecka. – (ABC programów profilaktycznych) // Remedium. – 2012, nr 2, s. 16-17
Wnioski z badań służące ocenie przydatności metody interwencji profilaktycznej oraz jej funkcjonowania/możliwości stosowania w szkole.
36. W poszukiwaniu nowych form pracy z młodzieżą. Cz. 2 / Oprac. Anna Czerwińska // Remedium. – 2009, nr 6, dod. s. 13-15
Profilaktyka używania substancji psychoaktywnych - omówienie realizacji projektu : Trening umiejętności społecznych.
37. Ważny jest przekaz wyniesiony z domu / Joanna Graniger ; rozm. przepr. Tadeusz Pułcyn // Świat Problemów. – 2009, nr 10, s. 18-20
Rozmowa z Joanną Graniger, kierownikiem Ośrodka Profilaktyki i Socjoterapii dla Dzieci i Młodzieży "Pepek" Fundacji ETOH.
38. Wiem, co robie : program profilaktyki zagrożeń dla kl. II-IV szkoły podstawowej / Agata Filipiak, Violetta Malicka // Lider. – 2005, nr 5, s. 20-21
Nikotynizm, alkoholizm, przemoc wśród dzieci i młodzieży.
39. Wspieranie rozwoju psychospołecznego uczniów w wieku szkolnym z trudnościami w uczeniu się - program profilaktyki zachowań problemowych / Marta Połotniuk. – Bibliogr. // Wychowanie na Co Dzień – 2012, nr 7/8, dod. s. I-VII
Prezentacja autorskiego programu profilaktycznego adresowanego do dzieci w wieku szkolnym z grup ryzyka niepowodzeń szkolnych i używania substancji psychoaktywnych.
40. Zachowania problemowe młodzieży / Krzysztof Ostaszewski // Remedium. – 2007, nr 9, s. 32
Potrzeba integralnego podejścia do profilaktyki głównych zagrożeń dla zdrowia i prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży (profilaktyka alkoholowa, narkotykowa, papierosowa, HIV/AIDS itp.).

Wydawnictwa zwarte

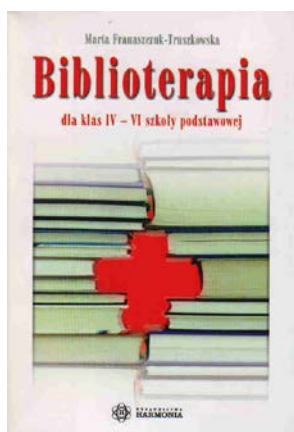
1. Ćpać czy być? / Aleksander Markiewicz. Koszalin : Zakład Wydawniczo-Handlowy Materiałów Szkolno-Oświatowych "Wiem Wszystko", 2003. – 68 s.

Książka adresowana do młodzieży i dorosłych. Przedstawiono w niej charakterystykę najczęściej stosowanych substancji psychoaktywnych, przyczyny i konsekwencje ich zażywania, a także możliwości leczenia osób uzależnionych.

[Spis treści](#)

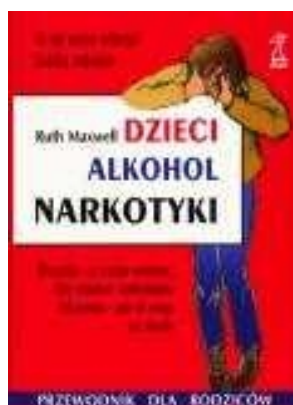
2. Biblioterapia dla klas IV - VI szkoły podstawowej / Marta Franaszczuk-Truszkowska. Gdańsk : Wydawnictwo Harmonia, 2006. – 103 s.

Zbiór scenariuszy opartych na tekstach literackich. Materiał uporządkowano w dwóch rozdziałach dotyczących przeciwdziałania agresji i przemocy (dla klas IV-VI) oraz profilaktyki uzależnień (dla uczniów klas VI). Scenariusze odwołują się do fragmentów jednego utworu - relacji nastoletniej narkomanki z książki "My, dzieci z dworca Zoo".

[Spis treści](#)

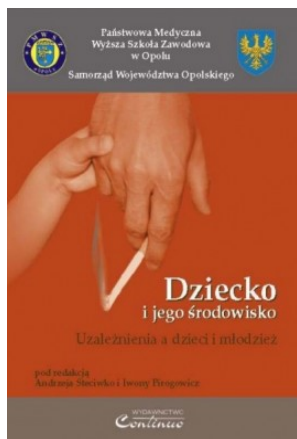
3. Dzieci, alkohol, narkotyki : przewodnik dla rodziców : [to się może zdarzyć każdej rodzinie : wszystko, co trzeba wiedzieć, aby zapobiec uzależnieniu lub pomoc - gdy do niego już doszło] / Ruth Maxwell ; przeł. Jadwiga Węgródzka. Wyd. 2 w jez. pol. Gdańsk : Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2005. – 208 s.

Książka adresowana zarówno do rodziców dzieci uzależnionych, jak i do tych, którzy obawiają się pojawienia problemu w ich domach. 1. Jak rozpoznać, że Twoje dziecko używa narkotyków i jaki jest to rodzaj środków odurzających ? ; 2. Jak wpływają one na jego organizm? ; 3. Na czym polega uzależnienie od alkoholu ? 4. W jaki sposób pokierować leczeniem uzależnionego dziecka ? ; 5. Jak skłonić je do współpracy, wtedy, gdy nie życzy sobie ingerencji w jego "prywatne" sprawy ? ; 6. Jak wspierać dziecko w trakcie terapii? ; 7. Jak pomóc zrozpaczonym i zagubionym rodzicom? Odpowiedzi na te i inne niezwykle trudne pytania znajdziesz w niniejszej książce, której lektura nie tylko podnosi na duchu, lecz przede wszystkim przekazuje im niezbędną wiedzę, dzięki której będą mogli uwolnić się od poczucia winy i niekompetencji, pomóc dziecku, a nawet uratować życie.

[Spis treści](#)

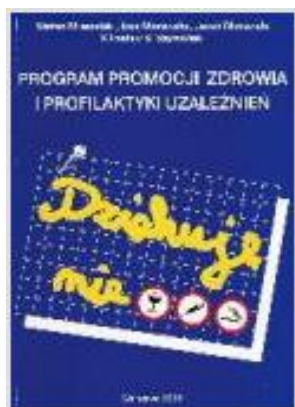
4. Dziecko i jego środowisko : uzależnienia a dzieci i młodzież / pod red. Andrzeja Steciwko i Iwony Pirogowicz ; Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu, Samorząd Województwa Opolskiego. Wrocław : Wydawnictwo Continuo, 2006. – 132 s.

Zagrożenie uzależnieniem coraz to młodszej wiekowo grupy młodzieży, a nawet dzieci to ważny problem z punktu widzenia zdrowotności społeczeństwa, psychologii rodziny czy przestępczości. W niniejszej książce poruszane zagadnienia dotyczą: używania narkotyków przy popełnianiu przestępstw seksualnych, duchowego aspektu uzależnienia, uzależnień w środowisku młodzieży akademickiej, praktycznych aspektów oddziaływań terapeutycznych wobec młodzieży zagrożonej uzależnieniami i uzależnionej w warunkach leczenia ambulatoryjnego, roli policji w profilaktyce zagrożeń uzależnieniami wśród dzieci i młodzieży, wpływu substancji psychoaktywnych na rozwój i funkcjonowanie społeczne dzieci, uzależnienia od alkoholu i związanych z nim zaburzeń osobowości u młodzieży, nikotynizmu wśród dzieci, narkotyki – zakażenia HIV/AIDS a dziecko, skali problemu narkomanii w województwie dolnośląskim i opolskim.

[Spis treści](#)

5. Dziękuję, nie : program promocji zdrowia i profilaktyki uzależnień / Stefan Mieszalski [et al.]. Warszawa : ["Drukpol"], 2000. – 116 s.

Poradnik nauczycielski profilaktyki szkolnej z uczniami powyżej 10 roku życia. Scenariusze lekcji jak chronić młodzież przed alkoholem i narkotykami, jak uczyć asertywnej odmowy.

[Spis treści](#)

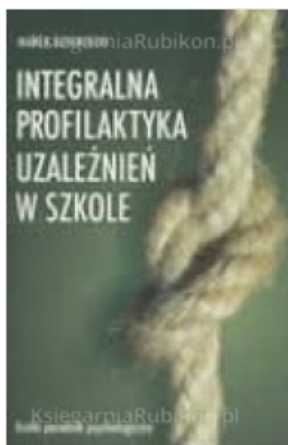
6. Gimnazjalny projekt profilaktyczno-wychowawczy / Bożena Gwizdek, Elżbieta Sołtys. Wyd. 2. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, [2003]. – 150 s.

Książka stanowi swoisty "przepis na profilaktykę" w zreformowanej szkole. Ma pomóc w tworzeniu długofalowych programów obejmujących, oprócz uczniów, wszystkie grupy pracowników gimnazjum - dyrekcję, grono pedagogiczne, a także pracowników administracji i personel obsługi. W projekcie autorek każda z tych grup ma w szkole określone zadania, włączone w całość działań profilaktycznych i wychowawczych placówki. Publikacja może służyć do tworzenia klasowych i szkolnych programów profilaktycznych i wychowawczych także w innych typach szkół. Zawiera gotowe scenariusze zajęć dla poszczególnych uczestników procesu wychowania w szkole.

[Spis treści](#)

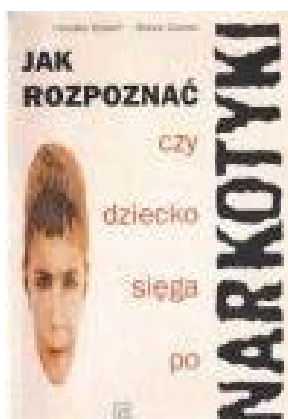
7. Integralna profilaktyka uzależnień w szkole : krótki poradnik psychologiczny / Marek Dziewiecki.
Kraków : "Rubikon", [2003]. – 77 s.

Autor przedstawia warunki, jakie powinna spełniać szkoła, aby stać się miejscem profilaktyki integralnej. Ważna jest również osobista wiarygodność i kompetencje pedagoga-wychowawcy, który ma odwagę proponować uczniom optymalną drogę rozwoju pośród i pomimo ich wewnętrznych słabości oraz negatywnych presji z zewnątrz.

[Spis treści](#)

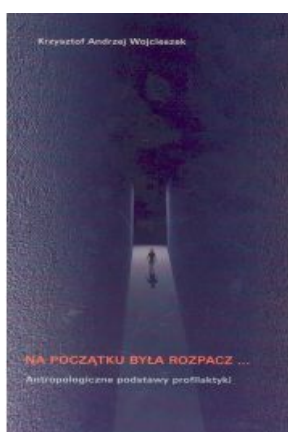
8. Jak rozpoznać czy dziecko sięga po narkotyki / Timothy Dimoff, Steve Carper ; [tł. Jan Piotrowski i Łukasz Ronikier]. Wyd. 3 zm. Warszawa : "Elma Books", 2000. – 172 s.

Książka to rzeczowy i rzetelny poradnik dla rodziców, przedstawia aktualne realia związane z alkoholem i innymi narkotykami oraz uczy identyfikować oznaki świadczące o obecności narkotyków w życiu dziecka.

[Spis treści](#)

9. Na początku była rozpacz ... : antropologiczne podstawy profilaktyki / Krzysztof Andrzej Wojcieszek.
Kraków : Rubikon, cop. 2005. – 249 s.

Autor obszernie omawia bolączki naszych czasów na tle klasycznej teorii osoby ludzkiej, dla której najważniejszym celem jest wspólnota z innymi osobami. Książka, pomyślana jako filozoficzny przewodnik po profilaktyce, jest przeznaczona dla wychowawców, pedagogów, psychologów, ale również dla rodziców zainteresowanych sprawami swoich dzieci. Dogłębna, interdyscyplinarna analiza pozwala na odpowiedź, jak można chronić dzieci i młodzież przed rozpaczą i jej konsekwencjami.

[Spis treści](#)

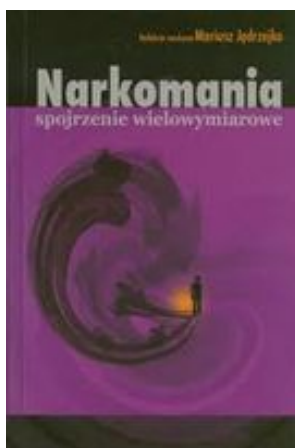
10. Narkomania : podręcznik dla nauczycieli, wychowawców i rodziców / Zygfryd Juczyński. Wyd. 2 uaktual. Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, cop. 2008. – 155 s.

Książka traktuje problemy narkomanii w sposób całościowy, biorąc pod uwagę złożone relacje zachodzące między jej uwarunkowaniami psychologicznymi, społeczno-kulturowymi i medycznymi. Autor przedstawia fakty, opisuje rzeczywistość, której elementem są narkotyki, będące zagrożeniem dla coraz szerszych kręgów dzieci i młodzieży. Podręcznik uwzględnia polskie uwarunkowania. Główny ciężar zmagania się z problemami narkomanii u dzieci i młodzieży spoczywa na rodzicach i pedagogach. Ta książka pomoże im: wcześniej dostrzec pojawiające się zagrożenia, zapobiec uzależnieniu, umożliwić niesienie skutecznej pomocy osobom już uzależnionym od narkotyków. Publikacja jest adresowana przede wszystkim do rodziców, wychowawców i nauczycieli, ale będzie również bardzo przydatna dla terapeutów i działaczy organizacji zajmujących się problemami narkomanii.

[Spis treści](#)

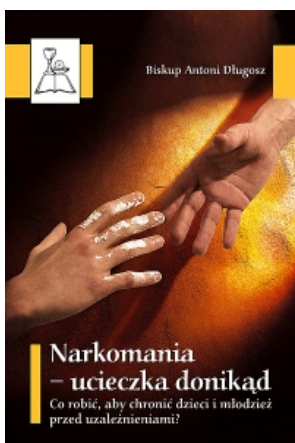
11. Narkomania : spojrzenie wielowymiarowe / red. nauk. Mariusz Jędrzejko ; Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora. Pułtusk : Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora. Warszawa : Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2009. – 494 s.

Książka omawia pojęcia i definicje związane z narkomanią, teorie uzależnień od substancji psychoaktywnych (genetyczno-behawioralne, biologiczne, psychologiczne, środowiskowe, socjologiczne, naukowe, filozoficzne). Dostępność narkotyków oraz problem narkotykowy w Polsce (charakter, zorganizowana przestępczość, zapobieganie), charakterystykę narkotyków i ich wpływ na zdrowie oraz zachowanie, "dopalacze", aspekt etyczny-moralny narkomanii, regulacje prawne dotyczące zjawiska narkomanii, profilaktykę i prewencję.

[Spis treści](#)

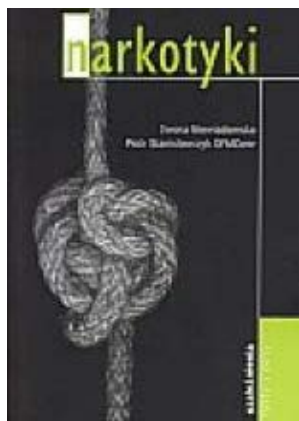
12. Narkomania - ucieczka donikąd : co robić, aby chronić dzieci i młodzież przed uzależnieniami? / Antoni Długosz. Częstochowa : Święty Paweł, 2007. – 157,[3] s.

W pierwszym rozdziale Autor ukazuje narkomanię jako zjawisko społeczne. W rozdziale drugim stara się ukazać, na czym polega profilaktyka i prewencja. W tym celu Czytelnik pozna: psychologiczne i socjologiczne przyczyny uzależnień, resocjalizacja w ośrodku rehabilitacyjno-readaptacyjnym "Betania", program merytoryczny ośrodka "Betania", relacja: terapeuta – pacjent; pułapki i zagrożenia, studium przypadku, ocena – identyfikacja problemu, specyficzny cel terapii – zdolność do zachowania abstynencji narkotycznej i alkoholowej, założenia planu korekcyjnego, zastosowanie metody terapeutycznej. W rozdziale trzecim autor mówi o zaangażowaniu Kościoła w przeciwdziałaniu narkomanii.

[Spis treści](#)

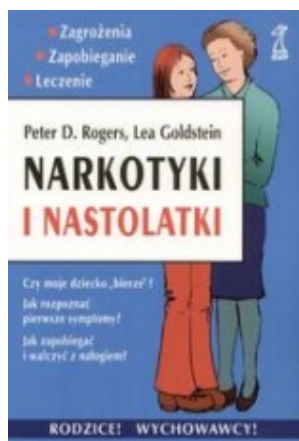
13. Narkotyki / Iwona Niewiadomska, Piotr Stanisławczyk. Lublin : Wydawnictwo KUL : Gaudium, 2004. – 286, [1] s.

Celem książki jest ukazanie czynników doprowadzających do narkomanii, przedstawienie mechanizmu działania uzależnienia od narkotyków oraz metod profilaktyki i leczenia osób uzależnionych. Książka porusza problematykę używania substancji psychoaktywnych. Przedstawia najczęściej stosowane narkotyki i specyfikę ich działania, ukazuje historyczne i kulturowe uwarunkowania ich używania, prezentuje somatyczne, psychiczne i społeczne szkody wywołane przyjmowaniem narkotyków, opisuje zjawisko uzależnienia od substancji psychoaktywnych, porusza zagadnienia związane z profilaktyką narkomanii oraz obala mity związane ze stosowaniem narkotyków. W książce znajdują się także adresy instytucji użytecznych w profilaktyce i leczeniu narkomanii.

[Spis treści](#)

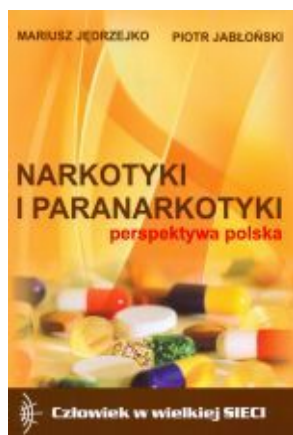
14. Narkotyki i nastolatki : zagrożenia, zapobieganie, leczenie / Peter D. Rogers, Lea Goldstein ; przekł. Leon Marian Kalinowski. Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2007. – 222 s

Nieoceniony poradnik dla rodzin zmagających się z problemem nadużywania narkotyków czy alkoholu. Dzięki 'Sprawdzianowi Świadomości Rodziców' (pierwszy rozdział książki), stanowiącym zbiór zrozumiałych i praktycznych wskazówek, każdy rodzic będzie w stanie stwierdzić, czy nastolatek/nastolatka sięga po substancje odurzające. Z pewnością okaże się również przydatna zarówno lista narkotyków, po które sięgają nastolatki oraz rozdziały traktujące o rozwoju osobowości u młodzieży oraz sposobach komunikowania się z młodymi ludźmi. Cenne też są partie książki, które dotyczą oceny rokowań w leczeniu uzależnień.

[Spis treści](#)

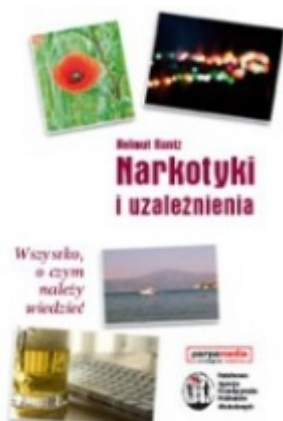
15. Narkotyki i paranarkotyki : (perspektywa polska) / Piotr Jabłoński, Mariusz Jędrzejko ; Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego ; Mazowieckie Centrum Profilaktyki Uzależnień ; Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania im gen. Jerzego Ziętka w Katowicach. Warszawa : Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2011. – 169 s.

Opracowanie przeznaczone przede wszystkim dla pedagogów psychologów szkolnych, nauczycieli oraz studentów kierunków pedagogicznych. Zawiera m.in. : polskie regulacje prawne, przyczyny sięgania po narkotyki, charakterystyka substancji psychoaktywnych, politoksykomania i rozpoznanie zachowań narkotykowych (paranarkotykowych).

[Spis treści](#)

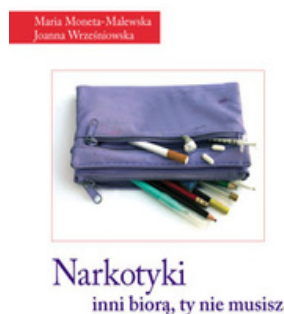
16. Narkotyki i uzależnienia : wszystko, o czym należy wiedzieć / Helmut Kuntz ; [tł. Paweł Wieczorek]. – Warszawa : Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych : Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, cop. 2009. – 279 s.

Książka Helmuta Kuntza to kompendium wiedzy na temat nałogowych zachowań, w tym alkoholizmu i narkomanii. Zawiera również prosty przewodnik po świecie środków odurzających, podaje m.in. historię odkrycia, formę, w jakiej środek występuje, sposoby zażywania, pożądane i niepożądane skutki zażywania, ryzyko uzależnienia i jego rodzaj, sposoby badania obecności narkotyków w organizmie, sposoby leczenia/terapii. W prosty i interesujący sposób opisuje rozwój młodego człowieka oraz tłumaczy, w jaki sposób zaburza go zażywanie narkotyków bądź alkoholu.

[Spis treści](#)

17. Narkotyki : inni biorą, ty nie musisz / Maria Moneta-Malewska, Joanna Wrześniowska. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2008. – 80 s.

Poradnik dla rodziców wspierający ich w rozmowach z dzieckiem na temat narkotyków. Autorki omawiają rozwój dziecka i wpływ na niego narkotyków, alkoholu i papierosów. Praca zawiera przykładowe scenariusze rozmów.

[Spis treści](#)

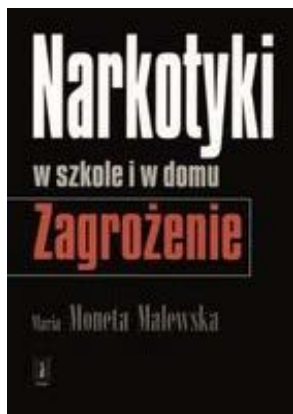
18. Narkotyki? Nie, dziękuję / Joanna Wrześniowska. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2008. – 38, [2] s.

Książka z serii Scenariusze godzin wychowawczych. Opracowane przez specjalistów, przetestowane przez nauczycieli-praktyków poza dokładnie opisanym tokiem lekcji zawierają także praktyczne porady dotyczące przygotowania i przebiegu zajęć, materiały pomocnicze, źródłowe, karty pracy itp.

[Spis treści](#)

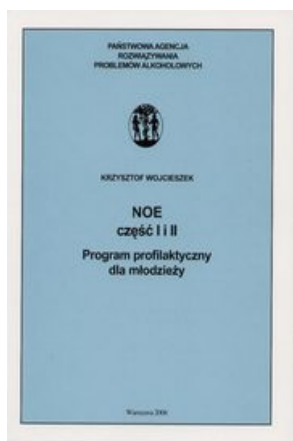
19. Narkotyki w szkole i w domu : zagrożenie / Maria Moneta Malewska. Wyd. 3. Warszawa : "Pax", 2004. – 137, [3] s.

Książka zalecana przez ogólnopolski program "Szkoła wolna od narkotyków". Pierwsza w Polsce książka o narkomanii napisana w tak przystępny i wyważony sposób. Odstania prawdę o narkotykach lat 90. Tak rodzice, jak i nauczyciele dowiedzą się z niej, jak rozpoznać, czy dziecko bierze, i jak z takim dzieckiem postępować.

[Spis treści](#)

20. NOE : program profilaktyczny dla młodzieży. Cz. 1 i 2 / Krzysztof Wojcieszek ; Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Warszawa : PARPA, 2006. – 136 s.

Program profilaktyczny "Noe" jest jednym z programów rekomendowanych przez Państwową Agencję Problemów Alkoholowych i Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN. Przeznaczony jest dla uczniów klas gimnazjalnych oraz klas I szkół ponadgimnazjalnych.

[Spis treści](#)

21. Pomóż uzależnionym! : integralny program profilaktyczny w szkole : poradnik dla nauczycieli i wychowawców / Marian Łukomski. Wyd. 3. Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2007. – 155, [1] s.

Celem niniejszej publikacji jest opracowanie założeń integralnego programu profilaktycznego dotyczącego wychowania w trzeźwości dzieci i młodzieży. Taki program będzie nie tylko przekazywał informacje o substancjach uzależniających i uczył kompetentnych zachowań wobec własnych emocji, lecz także kształtował u wychowanków dojrzałe postawy wobec siebie i świata zewnętrznego.

[Spis treści](#)

22. Postępowanie w uzależnieniach i innych patologiach w szkole : wskazówki dla studentów pedagogiki, nauczycieli oraz szkolnego personelu medycznego / Jan Lechicki. Wyd. 2. Kraków : "Text", 2007. – 156 s.

Książka traktuje o jednych z najbardziej dziś aktualnych problemach patologii wśród młodzieży szkolnej. Autor, lekarz o blisko 30-letniej praktyce w tematyce uzależnień, kieruje swój poradnik do nauczycieli, szkolnego personelu medycznego, studentów i nauczycieli akademickich uczelni pedagogicznych. Specjalnie pożyteczna jest ta książka również dla Rodziców, często zupełnie nie przygotowanych do wykrywania uzależnień swych dzieci.

[Spis treści](#)

23. Profilaktyka uzależnień : narkotyki, alkohol, leki, sterydy : [dla pedagogów i terapeutów]. Cz. 1 / aut.: Beata Kiełbasa]. Sosnowiec : Wydawnictwo Projekt-KOM, cop. 2007. – 92 s., [4] s.

Oprócz aktualnej wiedzy na temat zagrożeń znajdą czytelnicy w naszych poradnikach (w ramach pakietu są jeszcze poradniki dla rodziców i młodzieży) sposoby na rozwiązywanie konkretnych problemów np. Co zrobić, gdy podejrzewamy, że uczeń / dziecko bierze narkotyki? Istotną częścią książek jest profilaktyka w nowoczesnym wydaniu, czyli przykłady odpowiednich procedur i działań, które pomogą nam wychowywać dziecko w taki sposób aby nie chciało i nie musiało wspomagać się w życiu żadnymi używkami.

[Spis treści](#)

24. Profilaktyka uzależnień a wartości : przewodnik dla rodziców i wychowawców / Krzysztof Zajęczkowski. Kielce : "Jedność", 2002. – 56 s.

Książeczka ta jest przeznaczona przede wszystkim dla rodziców oraz wychowawców młodego pokolenia. Znajdują się tu podstawowe informacje na temat środków psychoaktywnych, ich działania, przebiegu procesu uzależnienia, przyczyn sięgania po środki uzależniające. W jednym z rozdziałów krótko scharakteryzowano najczęściej popełniane przez rodziców błędy wychowawcze. Kolejną część poradnika poświęcono wartościom i ich znaczeniu w prawidłowym rozwoju moralnym dziecka oraz opisano, w jaki sposób można uświadamiać, przekazywać, kształtować wartości w różnych okresach życia młodego człowieka.

[Spis treści](#)

25. Profilaktyka w szkole dla młodzieży niedostosowanej społecznie :elementy programu i scenariusze zajęć dla uczniów klas VI szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych / Joanna Moczydłowska, Izabela Peleszyńska. Rzeszów : Wydawnictwo Oświatowe Fosze, 2006. – 95 s.

Przedstawiono zagadnienie pedagogizacji rodziców jako elementu programu profilaktycznego, program profilaktyki agresji, uzależnień, przynależności do subkultur i sekt religijnych - tj. podano wskazówki do diagnozy problemu, tematykę zajęć, metody pomiaru efektywności zajęć, przykładowe scenariusze wraz z materiałami pomocniczymi. Zajęcia o charakterze warsztatowym mogą być prowadzone w ramach lekcji wychowawczych w szkole lub ośrodka wychowawczym oraz zajęć pozaszkolnych.

[Spis treści](#)

26. Programy profilaktyki uzależnień : z doświadczeń autorów / pod red. Lucyny Telki. Katowice : "Śląsk", 2003. – 210 s.

Książka powstała z chęci przedstawienia doświadczeń studentów Podyplomowego Studium Profilaktyki Uzależnień na Uniwersytecie Łódzkim związanych z realizacją przygotowanych przez nich w toku kształcenia w studium programów działań profilaktycznych kierowanych zarówno do młodzieży, jak też do osób dorosłych. Programy profilaktyczne odnoszą się do takich zjawisk, jak: zagrożenie nadmiernym spożywaniem alkoholu, paleniem tytoniu, zażywaniem narkotyków. Ważną część książki stanowi aneks, w którym przedstawiono przykłady scenariuszy zajęć, spotkań z uczestnikami działań profilaktycznych.

[Spis treści](#)

27. Psychoprofilaktyka uzależnień oraz terapia i resocjalizacja osób uzależnionych : metody, programy, modele, ośrodki, zakłady, wspólnoty / Czesław Cekiera. [Wyd. 3]. Lublin : TN KUL, 1999. – 313 s.

Autor niniejszego opracowania prezentuje różnorodne metody, programy i systemy profilaktyki i resocjalizacji osób uzależnionych. Odbiorcami tej książki mogą być zarówno profesjonaliści (lekarze, terapeuci, psychologowie, pedagodzy, wychowawcy, duchowni), jak i studenci tych specjalizacji, a także wszyscy, którzy pragną nieść pomoc w wyzwoleniu osobom uzależnionym.

[Spis treści](#)

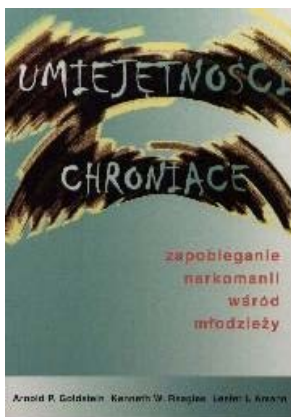
31. Terapia młodzieży z problemem narkotykowym : podejście skoncentrowane na rozwiązaniach / Jacek Szczepkowski. Toruń : Wydawnictwo Edukacyjne "Akapit", 2007. – 162 s.

Autor książki - pracownik naukowy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, a zarazem wieloletni praktyk - współzałożyciel i kierownik Całodobowego Młodzieżowego Oddziału Leczenia Uzależnień w Toruniu, poszukuje odpowiedzi na pytanie: Jak pomagać skutecznie młodzieży i ich rodzinom, doświadczających licznych problemów związanych z zażywaniem narkotyków? W książce ukazano niezwykle interesujące podejście związane z modelem Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach (ang. Solution Focused Brief Therapy), który w Polsce znany jest od początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, ale stanowi nadal mało upowszechnioną alternatywę dla bardziej ugruntowanych podejść wykorzystywanych w obszarze terapii uzależnień.

[Spis treści](#)

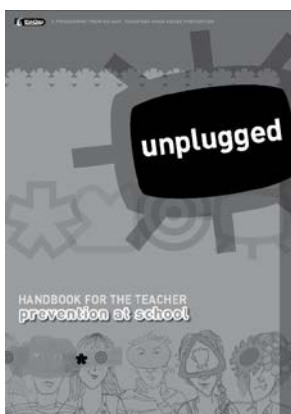
32. Umiejętności chroniące (odmawiania) : zapobieganie narkomanii wśród młodzieży / Arnold P. Goldstein, Kenneth W. Reagles, Lester L. Amann ; [tl. Włodzimierz Czajer]. Warszawa : Katolicka Fundacja Pomocy Osobom Uzależnionym i Dzieciom KARAN, cop. 2001. – 183 s.

Książka omawia, w jaki sposób stosować metodę umiejętności odmawiania Skillstreamingu w nauczaniu młodzieży, aby uniknąć zachowań związanych z używaniem narkotyków. Na metodę wg jej autorów składa się program określonych umiejętności prospołecznych i podejście do tych umiejętności opierające się na modelowaniu, odgrywaniu ról, informacjach zwrotnych i treningu transferu umiejętności.

[Spis treści](#)

33. Unplugged : podręcznik dla nauczycieli : zapobieganie uzależnieniom w szkole / [red. wyd. pol. Ewa Florek]. Poznań : Ośrodek Wydawnictw Naukowych ICB PAN, 2008. – 53, [2] s.

Program przedstawia 12 lekcji wspomagających nauczycieli w zapobieganiu uzależnieniom (papierosy, alkohol, leki, narkotyki) w szkole. Każda z lekcji zawiera: cele, potrzebne materiały, wskazówki, wstęp, główne zadania i zakończenie.

[Spis treści](#)

34. Uzależnienia / Maree Teesson, Louisa Degenhardt, Wayne Hall ; przekł. Zofia Pelc. Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2005. – 140 s.

Wiedza będąca rezultatem badań nad różnymi formami uzależnień. Wyjaśnienie mechanizmów powstawania zaburzeń wynikających z nadużywania substancji psychoaktywnych. Zagadnienia diagnozy, epidemiologii, leczenia zaburzeń, zdrowotne konsekwencje nadużywania alkoholu i substancji psychoaktywnych. Książka skierowana jest do studentów psychologii, psychologów, terapeutów oraz wszystkich specjalistów pracujących z osobami uzależnionymi od substancji zmieniających świadomość.

[Spis treści](#)

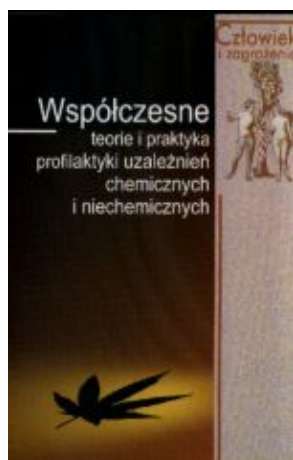
35. Uzależnienia od substancji psychoaktywnych / Krzysztof Zajączkowski. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2003. – 91, [1] s.

Książka zawiera podstawowe informacje na temat środków psychoaktywnych (podział, historia, rozmiary zażywania, czynniki sprzyjające eksperymentowaniu) i ich wpływu na organizm (objawy zażywania, etapy rozwoju uzależnienia). Przedstawia system profilaktyki i leczenia uzależnień w Polsce oraz krótką charakterystykę szkolnych programów profilaktycznych. Publikacja jest przeznaczona dla profesjonalistów (nauczycieli, wychowawców, psychologów, pracowników socjalnych, pracowników służby zdrowia), którzy na co dzień stykają się z osobami eksperymentującymi ze środkami psychoaktywnymi, a także dla rodziców i studentów.

[Spis treści](#)

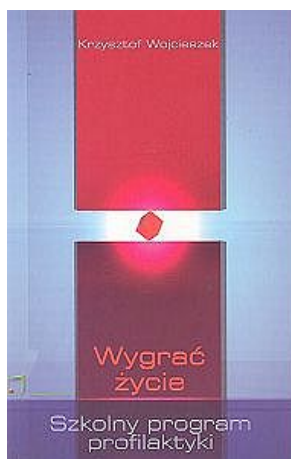
36. Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych / red. nauk. Mariusz Jędrzejko ; Fundacja Pedagogium, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora. Pułtusk : Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora ; Warszawa : Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2009. – 166 s.

Publikacja omawia problematykę współczesnych uzależnień (konsekwencje, zasięg i znaczenie nadużywania i używania substancji psychoaktywnych, dostępność substancji psychoaktywnych, pojęcia i definicje związane z uzależnieniami) oraz podaje teorie uzależnień (biologiczne, genetyczno-behawioralne, psychologiczne, środowiskowe, socjologiczne, naukowe, filozoficzne).

[Spis treści](#)

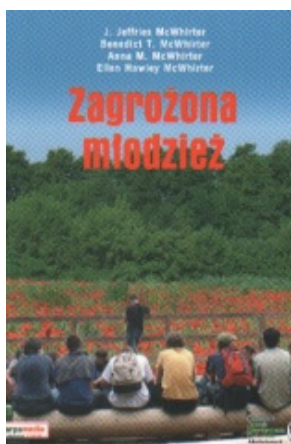
37. Wygrać życie : szkolny program profilaktyki / Krzysztof Wojcieszek. Kraków : Wydawnictwo Rubikon, cop. 2002. – 69 s.

Zaproponowano dziedziny działań profilaktycznych w szkole. Przedstawiono czynniki ryzyka i ochrony młodzieży przed różnymi problemami, oraz wskazówki dot. sposobu realizowania w szkole programu profilaktycznego.

[Spis treści](#)

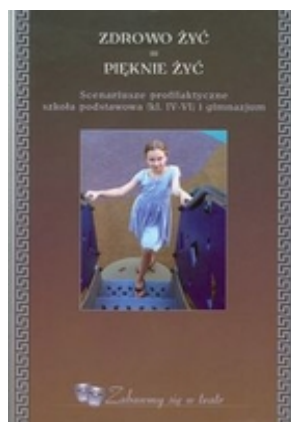
38. Zagrożona młodzież : ujęcie kompleksowe dla pracowników poradni, nauczycieli, psychologów i pracowników socjalnych / J. Jeffries McWhirter [et al. ; tł.: Agnieszka Basaj, Helena Grzegółowska-Klarkowska, Krzysztof Mazurek]. Warszawa : Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia : Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 2008. – 320 s.

Publikacja zawiera informacje na temat czynników prowadzących do przerywania nauki szkolnej, picia alkoholu i narkotyzowania się, ciąży nieletnich, przestępczości i przemocy oraz samobójstw młodzieży. Omawia czynniki środowiskowe i społeczne, rodzinne, szkolne i indywidualne. Przedstawia strategie profilaktyki skoncentrowane na rodzinie, szkole i jednostce. Przybliża najważniejsze problemy prawne, z jakimi stykają się profesjonaliści pracujący w służbach społecznych. Opisuje rozmaite aspekty zachowań ryzykownych z myślą o terapeutach, psychologach i nauczycielach.

[Spis treści](#)

39. Zdrowo żyć = pięknie żyć : scenariusze profilaktyczne / [Aneta Kaźmierczak et al. ; wstęp Jolanta Tęcza-Ćwierż]. Kraków : Rubikon, 2010. – 242 s.

Zbiór 36 scenariuszy teatralnych, dotyczących szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień.

[Spis treści](#)

Rozdziały z wydawnictw zwartych

1. Biblioterapia dla klas IV - VI szkoły podstawowej / Marta Franaszczuk-Truszkowska. Gdańsk : Wydawnictwo Harmonia, 2006. *Profilaktyka uzależnień (tematy zrealizowane na podstawie fragmentów „My dzieci z dworca Zoo”*, s. 59-101

[Tekst rozdziału](#)

2. *Diagnoza i praca z uczniem zagrożonym uzależnieniami* / Anna Marzec-Tarasińska. W: Kompetencje diagnostyczne i terapeutyczne nauczyciela / pod red. nauk. Danuty Wosik-Kawali, Teresy Zubrzyckiej-Maciąg. Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2011, s. 71-98

[Tekst rozdziału](#)

3. *O diagnozie w konstruowaniu programów profilaktycznych : na przykładzie profilaktyki używania substancji psychoaktywnych* / Michał Ziarko. W: Oblicza współczesnych uzależnień / red. nauk. Lidia Cierpiątkowska ; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Poznań : Wydawnictwo Naukowe UAM, 2006. s. 227-247

[Tekst rozdziału](#)

4. Patologie wśród dzieci i młodzieży : leczenie i profilaktyka / Stanisław Kozak. Warszawa : Centrum Doradztwa i Informacji "Difin", 2007. *Alkoholizm-choroba chroniczna - etiologia i leczenie*, s.81-99;

[Tekst rozdziału](#)

5. Patologie wśród dzieci i młodzieży : leczenie i profilaktyka / Stanisław Kozak. Warszawa : Centrum Doradztwa i Informacji "Difin", 2007. *Uzależnienie narkotykowe- nałóg przymusowy - negatywne zmiany w osobowości dzieci i młodzieży*, s. 99-105;

[Tekst rozdziału](#)

6. Patologie wśród dzieci i młodzieży : leczenie i profilaktyka / Stanisław Kozak. Warszawa : Centrum Doradztwa i Informacji "Difin", 2007 ; *Nikotynizm – utajona choroba cywilizacyjna – pojęcie, przyczyny, fazy i skutki oraz leczenie*, s. 105-108

[Tekst rozdziału](#)

7. Wybrane zagadnienia z problematyki uzależnień / Dorota Pstrąg. Rzeszów : Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 2000. *Wybrane aspekty profilaktyki i terapii toksykomanii i resocjalizacji osób uzależnionych*, s. 152-208

[Tekst rozdziału](#)

8. Zarys resocjalizacji z elementami patologii społecznej i profilaktyki / Wiesław Wojciech Szczęśny. Warszawa : Wydaw. Akademickie "Żak", cop. 2003. *Profilaktyka uzależnień w szkole*, s.77-[96]

[Tekst rozdziału](#)

Multimedia

1. Alkohol i uzależnienia[Film]. – Poznań : Wydawnictwo Forum, cop. 2007.1 dysk optyczny (12 min) : dźwięk, kolor. ; 12 cm ++ Alkohol i uzależnienia / [aut. Urszula Sobala (scen. lekcji i rozdz. 4), Michał Wiatrowski (rozd. 4/1 i 4/2)]. - 50 s. ; 19 cm (Lekcje wychowawcze na DVD)
W materiałach poruszono następujące problemy: w jaki sposób asertywnie odmawiać, mój kolega ma problem - gdzie szukać pomocy, jak wygląda mechanizm popadania w uzależnienie, alkohol i inne używki - jako "zła droga ucieczki" od codziennych problemów. Zawarto gotowe scenariusze lekcji wychowawczych, spotkań z rodzicami oraz szkoleń dla Rady Pedagogicznej dotyczące tego problemu.

Materiały z Internetu

1. Bank programów profilaktycznych – Programy do realizacji w klasach. [online]. W: ORE Ośrodek rozwoju Edukacji [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=811&Itemid=1283
Programy profilaktyczne do walki z uzależnieniami od substancji psychoaktywnych, przemocy i agresji w szkole.
2. Baza programów rekomendowanych. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=207575>
Na stronie Krajowego Biura Przeciwdziałania Narkomanii zawarto informacje na temat programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego o potwierdzonej skuteczności.
3. Dopalacze / Dorota Macander. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=67:dopalacze&id=54:profilaktyka-uzalenie&Itemid=1148
Artykuł zamieszczony na stronie ORE , zawiera podstawowe informacje na temat substancji psychoaktywnych określanych jako „dopalacze”.
4. Fundacja Na Rzecz Zapobiegania Narkomanii „MARATON”. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.fundacja-maraton.pl>
Strona fundacji zajmującej się upowszechnianiem wśród społeczeństwa wiedzy praktycznej i teoretycznej w zakresie uzależnienia od środków uzależniających i realizacją szeroko pojętej prozdrowotnej profilaktyki czynnej wśród dzieci i młodzieży.
5. Internetowy poradnik o narkomanii. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.narkomania.akcijasos.pl>
Zawiera aktualne informacje na temat narkomanii w Polsce.
6. Jak uchronić dziecko przed biernym i czynnym paleniem tytoniu ? : poradnik dla rodziców i wychowawców / Barbara Będkowska–Korpała, Bogusława Piasecka, Jolanta Ryniak. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.pppwalcz.nazwa.pl/pliki/pdf_04.pdf
7. Konkurs – Profilaktyka uzależnień / Anna Piwowarczyk. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_192.html
Między klasowy konkurs z profilaktyki uzależnień.
8. Konspekt lekcji – Narkomania czyli niewola na własne życzenie / Barbara Maciejuk. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014] Dostępny w World Wide Web: http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_104.html
Scenariusz godziny wychowawczej na temat narkomanii do przeprowadzenia w klasie III gimnazjum.
9. Konspekt lekcji – zagrożenie społeczne: nikotyna i alkoholizm / Barbara Rój. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014] Dostępny w World Wide Web: http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_105.html
Scenariusz pogadanki dla rodziców.
10. Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=104822>
Instytucja powołana przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w lipcu 1993 roku. Biuro jest organem prowadzącym i nadzorującym realizację zadań z zakresu profilaktyki (środowiskowej), rehabilitacji i readaptacji społecznej osób uzależnionych.

11. Miejski Program Profilaktyczny dotyczący bezpieczeństwa dzieci i młodzieży realizowany w Szkołach Podstawowych i Gimnazjach miasta Katowice. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.katowice.eu/sznupek/sp.html>
Scenariusze lekcji i materiały edukacyjne dla nauczycieli dotyczące profilaktyki uzależnień dla szkół podstawowych(klasa I, II, III, IV, V, VI).
12. Miejski Program Profilaktyczny dotyczący bezpieczeństwa dzieci i młodzieży realizowany w Szkołach Podstawowych i Gimnazjach miasta Katowice. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.katowice.eu/sznupek/gim.html>
Scenariusze lekcji i materiały edukacyjne dla nauczycieli dotyczące profilaktyki uzależnień dla gimnazjum(klasa I, II, III.I).
13. Narkomania – internetowy poradnik o narkomanii. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.narkomania.akcijasos.pl>
Internetowy poradnik o narkomanii - zawiera aktualne informacje na temat narkomanii w Polsce.
14. Narkotyki i Ty – www.narkotyk.co / oprac. Jarosław Kosiaty. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.narkotyk.co>
Najstarszy i największy polski serwis antynarkotykowy prowadzony przez lekarzy.
15. Narkotyki – ich rodzaje i konsekwencje wynikające z przyjmowania / Agnieszka Rybka. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_87.html
Scenariusz zajęć dla klas gimnazjalnych.
16. Nowe zagrożenie - "Dopalacze" : spotkanie z rodzicami w szkole / Anna Joanna, Borkowska Joanna Szymańska. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web :
http://www.kbpn.gov.pl/porta1?id=15&res_id=879950
Scenariusz spotkania z rodzicami opracowany przez pracowników ORE zamieszczony na stronie Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii.
17. Pakiet edukacyjny dla nauczycieli z zakresu profilaktyki palenia tytoniu / Anna Kowalewska, Izabela Tabak. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CD0QFjAD&url=http%3A%2F%2Fboleslawiec.eu%2Fprzemoc%2Fimages%2Fnikotynizm.pdf&ei=SEmoUvKIBYTQtQbivoCoBw&usq=AFQjCNEOVShJCU9ZQ3xRV0ajmkK-Sdeaug&bvm=bv.57799294,d.Yms&cad=rja>
18. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.parpa.pl>
Strona agendy rządowej zajmującej się problemem alkoholizmu. Jej zadaniem jest „inicjowanie i doskonalenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w Polsce oraz pomoc i współdziałanie z organizacjami pozarządowymi i administracją samorządową, ustawowo zobowiązaną do realizowania programów profilaktycznych i naprawczych w społecznościach lokalnych. Agencja służy pomocą, wiedzą i doświadczeniem ludziom, instytucjom i organizacjom pozarządowym zajmującym się problematyką alkoholową”.
19. PORADNIA narkomania.org.pl. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.narkomania.org.pl>
Internetowa poradnia dla osób z problemami narkotykowymi i ich bliskich, nauczycieli i specjalistów zajmujących się terapią osób uzależnionych, Ponadto artykuły i recenzje książek, przepisy prawne dotyczące profilaktyki uzależnienia od narkotyków.

20. „Profilaktyka poprzez wartości” : oferta profilaktyczna dla szkół i innych placowce. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.monar.org/czytelnia/aktualnosci/oferta-profilaktyczna-dla-szkol-i-innych-placowek>
Propozycja przygotowana przez MONAR nowoczesnego, interaktywny projektu, który może być wykorzystywany we wszystkich typach szkół, w zakładach opiekuńczych i wychowawczych, placówkach socjoterapeutycznych, świetlicach profilaktycznych, klubach młodzieżowych, a także specjalnych placówkach oświatowych. Głównym celem projektu jest kształtowanie postaw wolnych od nałogów, wzorów satysfakcjonującego życia, gotowości do radzenia sobie z trudnościami wieku młodzieńczego oraz promocja zdrowego stylu życia.
21. Profilaktyka używania nowych narkotyków tzw. dopalaczy przez młodzież : oferta działań profilaktycznych adresowanych do dyrektorów szkół, kadry pedagogicznej, rodziców, uczniów oraz organów prowadzących. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web :
<http://www.men.gov.pl/images/pdf/profilaktyka.pdf>
Oferta działań profilaktycznych zamieszczona na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej adresowana do dyrektorów szkół, kadry pedagogicznej, rodziców, uczniów oraz organów prowadzących przygotowana przez: Główny Inspektorat Sanitarny Komendę Główną Policji Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii i Ośrodek Rozwoju Edukacji.
22. Profilaktyki uzależnień w szkole : e-poradnik / Dorota Macander. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=18:profilaktyka-uzalenie-w-szkole&id=54:profilaktyka-uzalenie&Itemid=1148
23. Program profilaktyczny KOREKTA. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.ore.edu.pl/images/files/pdf/Bank_programow_profilaktycznych/ryzyko/korekta.pdf
Program profilaktyki alkoholowej dla pełnoletniej młodzieży z grup ryzyka.
24. Program profilaktyczny NOE. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.ore.edu.pl/images/files/pdf/Bank_programow_profilaktycznych/grupy/noe.pdf
Program adresowany jest głównie do młodzieży, u której nastąpiła inicjacja alkoholowa (I i II klasa gimnazjum i I i II klasa szkoły ponadgimnazjalnej.
25. Program profilaktyczny dla klas IV-VI : dotyczy działań wychowawczo-opiekuńczych związanych z zapobieganiem narkomanii. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.psp5.pionki.pl/tsecret/narkotyky/narkotyky.html>
26. Programy do realizacji w szkole z dziećmi i młodzieżą. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web :
<http://pldocs.docdat.com/docs/index-155071.html>
Zestaw wybranych ogólnopolskich programów profilaktycznych zamieszczony na stronie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
27. Scenariusz imprezy - Papieros też problem / oprac. Ewa Wysocka-Czupryńska, Agnieszka Mazurek. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_116.html
Turniej - Praca w grupach metodami aktywnymi.
28. Scenariusze lekcji wychowawczych w klasie III gimnazjum – profilaktyka uzależnień / Kinga Działdowska. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.gim1.tarnobrzeg.pl/pub/kn8.pdf>
Tematyka – O alkoholu i uzależnieniach, podejmowania samodzielnych decyzji w sprawie używek i odmawiania ich spożywania, zapoznanie z terminologią i problematyką: co to jest uzależnienie i co to jest zdrowe życie.

29. Scenariusz spotkania z rodzicami „Szkoła i rodzice wobec zagrożeń substancjami psychoaktywnymi: program warsztatów dla rodziców”. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=15&res_id=3039360
Scenariusz spotkania to gotowe narzędzie dla nauczyciela do pracy profilaktycznej z rodzicami. Głównym celem programu jest nawiązanie przez nauczyciela-wychowawcę efektywnej współpracy, umożliwiającej zgodne działanie szkoły i domu, oraz wzmocnienie ochrony uczniów w okresie dojrzewania przed zagrożeniami związanymi z używaniem substancji psychoaktywnych.
30. Scenariusze zajęć dla nauczycieli do pracy z rodzicami z zakresu profilaktyki palenia tytoniu / Izabela Tabak [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=1368:scenariusze-zaj-dla-nauczycieli-do-pracy-z-rodzicami-z-zakresu-profilaktyki-palania-tytoniu&id=65:materiay-dot.-programu-edukacja-zdrowotna&Itemid=1105
Zestaw 5 scenariuszy spotkań z rodzicami zamieszczony na stronie ORE.
31. Smak życia czyli debata o „dopalaczach” : program profilaktyki uniwersalnej / Wojcieszek Krzysztof Andrzej. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.men.gov.pl/images/stories/RBS_KBPN_materialy/smak_zycia.pdf
32. Szkolna Interwencja Profilaktyczna / Anna Borucka [i in]. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=447&Itemid=1024
Program przygotowuje nauczycieli do właściwego reagowania w sytuacjach kontaktu ucznia ze środkami psychoaktywnymi i podejmowania interwencji z udziałem ucznia i jego rodziców. Jest upowszechniany poprzez sieć 77 instruktorów mających uprawnienia do szkolenia rad pedagogicznych. Program powinien być realizowany we współpracy z rodzicami.
33. Szukaj porozumienia ze swoim dzieckiem. Bliżej siebie dalej od narkotyków : poradnik dla rodziców / Barbara Jakubowska, Danuta Muszyńska, Michał Kidawa. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.men.gov.pl/images/stories/Szukaj_porozumienia_ze_swoim_dzieckiem.pdf
Pozycja jest cennym źródłem informacji, które rodzic powinien posiadać jeśli chce zminimalizować prawdopodobieństwo sięgnięcia po narkotyki przez dziecko oraz ograniczyć zachowania ryzykowne i zapobiegać uzależnieniom.
34. www.dopalacze.info.pl. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.dopalaczeinfo.pl/>
Internetowy portal dotyczący dopalaczy. Portal podzielony jest na cztery podstrony w których zawarte są informacje o dopalaczach: „Co to są dopalacze?”, „Mity i prawdy o dopalaczach”, „Szczegóły o dopalaczach”, a także podstrona „Uwaga!”, która zawiera informacje na temat szkodliwości dla zdrowia tych substancji. Portal adresowany jest zarówno do dorosłych jak i młodzieży.
35. Zbiór konspektów / Katarzyna Kołodziejczyk, Aleksandra Banasiewicz – Tenerowicz. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web : http://www.bezpieczna-szkola.com/uploads/Bezpieczna_Szkola_konspekty.pdf
Skrypt przygotowany w ramach działalności Fundacji Państwo Obywatelskie. Zawiera 10 konspektów zajęć z zakresu bezpiecznej szkoły.

1.2.2. Profilaktyka uzależnień od hazardu

Artykuły z wydawnictw ciągłych

1. ABC zachowań ryzykownych / oprac. Janina Węgrzecka-Giluń // *Remedium*. – 2009, nr 10, s. 16-17
Typy uzależnień młodzieży od hazardu i zapobieganie nawrotom uzależnienia.
2. ABC zachowań ryzykownych / oprac. Janina Węgrzecka-Giluń // *Remedium*. – 2009, nr 9, dod.
Podstawowe działania interwencyjne podejmowane przez osoby prowadzące terapie nastolatków uzależnionych od hazardu.
3. ABC zachowań ryzykownych / oprac. Janina Węgrzecka-Giluń // *Remedium*. – 2009, nr 7/8, dod. s. 32-35
Uzależnienie nastolatków od hazardu - profilaktyka.
4. ABC zachowań ryzykownych / oprac. Janina Węgrzecka-Giluń // *Remedium*. – 2009, nr 6, dod. s. 16-17
Uzależnienie od hazardu - typy graczy oraz symptomy uzależnienia.
5. Aktywność hazardowa dorastającej młodzieży / Stanisława Tucholska. – Bibliogr. // *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. - 2008, nr 5, s. 14-20
Udział młodzieży w grach losowych i innych formach hazardu.
6. Hazard. Nie graj! : ogólnopolska kampania społeczna na rzecz zapobiegania problemowego grania w gry hazardowe wśród młodzieży / Danuta Muszyńska // *Serwis Informacyjny Narkomania*. – 2012, nr 4, s. 11-12
Opis celów i zadań kampanii.
7. Hazard w okresie adolescencji / Kinga Kaczmarek, Karolina Van Laere // *Remedium*. – 2012, nr 6, dod. s. 4-5
Czynniki ryzyka nałogowego hazardu.
8. Jak rozpoznać i zdiagnozować hazard problemowy u młodzieży? / Jolanta Jarczyńska. – Bibliogr. // *Wychowanie na Co Dzień*. - 2012, nr 9, s. 12-17
Hazard wśród młodzieży - statystyki, problemy diagnostyczne, diagnoza problemowego i patologicznego hazardu, wczesne rozpoznanie.
9. Nałogowy hazard jako przykład uzależnienia o charakterze niesubstancjalnym / Beata Hoffman // *Nowa Szkoła*. – 2010, nr 2, s. 34-41
Przyczyny powstawania uzależnień. Cztery fazy rozwoju uzależnienia od hazardu. Pojęcie patologicznego hazardu.
10. Niebezpieczny nałóg / Magdalena Sędkiewicz // *Emocje*. – 2012, nr 6, s. 42-43
Uzależnienie od hazardu wśród młodzieży.
11. Profilaktyka w działalności wychowawczej / Natalia Ruman // *Wychowawca*. – 2013, nr 9, s. 10-13
Czynniki psychospołeczne sprzyjające uzależnieniom. Różne formy profilaktyki. Rozwój tożsamości - a uzależnienia. Hazard i jego profilaktyka.
12. „Sprawdź swoją tendencje do hazardu” : test sprawdzający dla młodzieży gimnazjalnej / Małgorzata Łoskot // *Głos Pedagogiczny*. – 2013, nr 46, s. 28
13. Test sprawdzający ryzyko uzależnienia od hazardu według dra Thorstena Heedta dla młodzieży starszej / Małgorzata Łoskot // *Głos Pedagogiczny*. – 2013, nr 46, s. 29
14. Zabawa, która staje się przymusem / Małgorzata Łoskot. – Bibliogr. // *Głos Pedagogiczny*. – 2013, nr 46, s. 4-7
Uzależnienie od hazardu dzieci i młodzieży. Fazy uzależnienia. Profilaktyka antyhazardowa w szkole.

15. Zła aktywność / Halina Drachal // Głos Nauczycielski. – 2012, nr 41, s. 11
Uzależnienie od hazardu - czynniki ryzyka.

Wydawnictwa zwarte

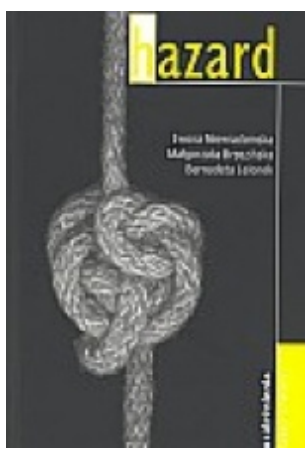
1. Gry i hazard : uzależnienia dzieci w okresie dorastania / Mark Griffiths ; przekł. Anna Sawicka-Chrapkowicz. – Wyd. 1 w jez. pol. Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2004. – 93 s.

Telewizja, komputery, Internet, gry i hazard mogą powodować uzależnienie. Ulegają im dorośli, ale szczególnie zagrażają one młodym, rozwijającym się osobom. Autor, pisząc o powszechności tego zjawiska wśród dzieci i młodzieży, nakreśla profil uzależnionego dziecka, uczy, jak rozpoznać problem i jak sobie z nim radzić. Książka zawiera przydatne testy i wskazówki.

[Spis treści](#)

2. Hazard / Iwona Niewiadomska, Małgorzata Brzezińska, Bernadeta Lelonek ; [il. Katarzyna Bauer].
Lublin : Wydawnictwo KUL : Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej "Gaudium", 2005. – 240 s.

Książka wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z hazardem, ukazuje popularność gier losowych w różnych społeczeństwach i kulturach, charakteryzuje uzależnienie od tego typu aktywności oraz przedstawia czynniki, które zwiększają ryzyko nałogowego grania. Prezentuje somatyczne, psychiczne i społeczne konsekwencje nadmiernego angażowania się w hazard, przedstawia strategie zapobiegania uzależnieniu oraz formy pomocy dla nałogowych graczy. Na końcu zajmuje się błędnymi przekonaniemami dotyczącymi gier losowych.

[Spis treści](#)

3. Hazard : problemy, zagrożenia, pomoc / [red. merytoryczna B. Wojewódzka]. [Warszawa] :
Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, cop. 2011. – 36 s.
Niniejszy poradnik jest adresowany do osób, które właśnie mają problemy z hazardem.

[Spis treści](#)

4. Patologiczny hazard : poradnik dla osób grających niebezpiecznie, zagrożonych schorzeniem, ich rodzin oraz terapeutów / Aleksandra Derwich-Nowak. Warszawa : Difin, 2010. – 172 s.

Poradnik odwołuje się do rozumienia patologicznego hazardu jako uzależnienia i w tym też kontekście opisuje samą chorobę oraz określone sposoby jej leczenia. Jest to więc publikacja zarówno dla osób cierpiących na to schorzenie, jak i dla ich rodzin. Autorka starała się zawrzeć wiele wskazówek, sugestii, czy porad, mających zachęcać do poszukiwania pomocy oraz zapoczątkowywania zmian przez każdą zainteresowaną osobę.

[Spis treści](#)

5. Pierwsze kroki do... wyjścia z uzależnienia od hazardu / Lisa Ustok, Joanna Hughes ; [tł. z jez. ang. Ryszard Zajączkowski]. Kielce : Wydawnictwo Jedność, cop. 2012. – 95, [1] s.

Książka pozwala zrozumieć, w jaki sposób hazard uzależnia. Umożliwia dokonanie rzeczowej oceny wpływu hazardu na relacje z bliskimi, pracę, własny stan emocjonalny, pokazuje, jak wykorzystać tę ocenę do zbudowania w sobie motywacji potrzebnej do zmiany swojego życia. Zawiera praktyczne wskazówki dla rodzin osób uzależnionych od gier losowych.

[Spis treści](#)

6. Wybory młodych : program zapobiegania uzależnieniu od hazardu / Niger Turner [et al.] ; tł. Krzysztof Mazurek. Warszawa : Wydawnictwo Edukacyjne P ARPAMEDIA, 2012. – 208 s.

Przewodnik zawiera 10 dobrze opracowanych, interesujących projektów do prowadzenia lekcji z młodzieżą, omawiających problemy hazardu, od lekcji pt "Ryzyko i nagroda", poprzez "Prawdopodobieństwo" do "Dokąd dalej?". W publikacji zawarto również omówienie teoretyczne oraz szczegółowe podpowiedzi dla prowadzącego lekcje.

[Spis treści](#)

Materiały z Internetu

1. Hazard wśród dzieci i młodzieży / Karolina Van Laere[online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World WideWeb:
http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=203&Itemid=184
Artykuł na portalu uzależnienia behawioralne.
2. Hazard? Nie, dziękuję / Kinga Kaczmarek, Karolina Van Laere [online]. [dostęp: 27 listopada 2013 Dostępny w World WideWeb:
<http://www.gimnazjum96.pl/pliki/Hazard.pdf>
Broszura finansowana ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych.
3. Patologiczny hazard i Internet : Uzależnienia behawioralne : przewodnik dla rodziców / Janina Węgrzecka-Giluń. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w Worl Wide Web:
http://www.etoh.edu.pl/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=135
4. Profilaktyka uzależnień behawioralnych – rola rodziców. Cz.1. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=157:profilaktyka-uzaleznienia-behawioralne-nastolatkow-a-rola-rodzica&catid=2:uncategorised
Porady i informacje o uzależnieniach – portal internetowy
5. Profilaktyka uzależnień behawioralnych – rola rodziców. Cz.2. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=158:profilaktyka-uzaleznien-behawioralnych-rola-rodzicow-cz-2&catid=2:uncategorised
Porady i informacje o uzależnieniach – portal internetowy.

1.2.3. Profilaktyka uzależnień od Internetu i gier komputerowych

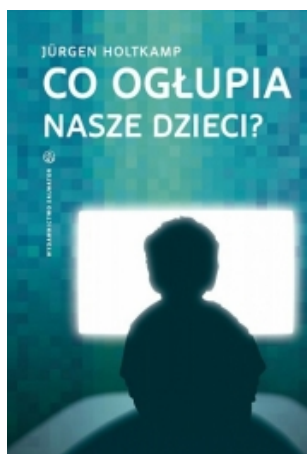
Artykuły z wydawnictw ciągłych

1. ABC zachowań ryzykownych / oprac. Janina Węgrzecka-Giluń // *Remedium*. – 2009, nr 12, dod. s. 16-17
Pozytywny i negatywny wpływ gier wideo na zdrowie dzieci i młodzieży.
2. ABC zachowań ryzykownych / Oprac. Janina Węgrzecka-Giluń // *Remedium*. – 2009, nr 11, dod. s. 16-17
Rodzaje gier wideo i ich podobieństwo do gier hazardowych.
3. ABC zachowań ryzykownych / oprac. Janina Węgrzecka-Giluń // *Remedium*. – 2010, nr 4, dod. s. 16-17
Struktura uzależnienia od gier komputerowych oraz wskazówki dla rodziców i wychowawców, jak radzić sobie z problemem.
4. Dzieci w komputerowym nałogu / Mariusz Jędrzejko ; rozm. przepr. Ewa Jurkiewicz // *Sedno*. – 2011, nr 10, s. 32-35
Mariusz Jędrzejko - pedagog i socjolog, dyrektor Mazowieckiego Centrum Profilaktyki Uzależnień.
5. Gry komputerowe a zdrowie dziecka w młodszym wieku szkolnym / Ryszard Blaszkiewicz // *Nauczanie Początkowe : kształcenie zintegrowane*. – R. 34 (56), nr 1 (2010/2011), s. 34-43
Uzależnienia od gier komputerowych. Ich negatywny wpływ na zdrowie dziecka oraz profilaktyka uzależnień.
6. Gry komputerowe - czy należy się ich obawiać? / Krystyna Żuchelkowska. – Bibliogr. // *Wychowanie na Co Dzień*. – 2010, nr 6, s. 24-29
Pojęcie i rodzaje gier komputerowych. Wyniki badań nad wpływem gier komputerowych na zachowanie uczniów w młodszym wieku szkolnym. Pozytywne i negatywne skutki korzystania z gier komputerowych przez dzieci i młodzież.
7. Gry komputerowe i sieciolizm / Karolina Karbownik // *Wychowawca*. – 2013, nr 7/8, s. 16-17
Klasyfikacja gier komputerowych oraz ich oddziaływanie na młodego odbiorcę.
8. Internet destruktywny / Mirosław Łakomy. – Summ. Streszcz. // *Horyzonty Wychowania*. – 2011, [nr] 10(20), s. 269-[279]
Negatywny wpływ różnych aspektów funkcjonowania komunikacji internetowej. Omówienie zjawiska uzależnienia od wirtualnego seksu, gier typu MMORPG (ang. Massively Multiplayer Online Role Playing Games), czatów i forów.
9. Komputer wróg czy przyjaciel ? : studium przypadku ucznia, u którego zachodzi podejrzenie uzależnienia od komputera / Maria Dąbrowska // *Głos Pedagogiczny*. – 2010, nr 20, s. 24-26
Plan oddziaływań: cele, zadania naprawcze, zadania profilaktyczne.
10. Nadmiar szkodzi / Aleksandra Denst-Sadura // *Głos Nauczycielski*. – 2013, nr 36, s. 16
Uzależnienie od Internetu - symptomy, profilaktyka, interwencja.
11. Profilaktyka uzależnienia od Internetu / Agnieszka Balon, Danuta Żwirowska. – Bibliogr. // *Wychowawca*. – 2013, nr 7/8, s. 11-13
Poglądy zwolenników i przeciwników mediów w edukacji - zagrożenia i korzyści.
12. Profilaktyka uzależnień w szkole / Dorota Macender // *Serwis Informacyjny Narkomania*. – 2007, nr 1, s. 15-21
Wyjaśnienie, czym jest profilaktyka osób narażonych na ryzyko używania narkotyków, jakie są poziomy i strategie profilaktyczne, jakie są cechy, sytuacje i warunki sprzyjające powstawaniu zachowań ryzykownych młodzieży szkolnej. Jakie powinno być przygotowanie zawodowe realizatora działań profilaktycznych w szkole. Szkolny program profilaktyki.

13. Przykładowy program profilaktyczny dla zagrożeń uzależnieniami od komputerów i Internetu // Biblioteka - Szkolne Centrum Informacji. – 2010, nr 1, s. 36-37
Dotyczy uczniów.
14. Scenariusze zajęć psychoedukacyjnych (dla klas I-III gimnazjum) / Kinga Kaczmarek, Karolina Van Laere // Remedium. – 2012, nr 10, dod. s. [4]-[7]
Tematy: Granie na komputerze to nie grzech; Grac czy nie grac? Odpowiedzmy sobie po oksfordzku; W niewoli czasu wolnego.
15. Świat gier komputerowych a PSYCHIKA DZIECKA / Magdalena Alenowicz. – Bibliogr. // Głos Pedagogiczny. – 2012, nr 44, s. 42-43
Zagrożenia. Mechanizmy wpływu agresji zawartej w grach komputerowych. Uzależnienie. Jak rodzice mogą zapobiegać negatywnemu oddziaływaniu gier komputerowych.
16. Uzależnienie od gier komputerowych / Mira Prajsner // Remedium. – 2012, nr 10, dod. s. [1]-[3]
Gry komputerowe - uzależnienie i profilaktyka.
17. Uzależnienia od komputera i Internetu : czy gry komputerowe to dobra forma spędzania wolnego czasu? / Anna Kujawa // Wychowanie na Co Dzień. – 2010, nr 10/11, dod. s. I-III
Dwa scenariusze zajęć dla uczniów szkół podstawowych (klasy V-VI) : "Bezpieczne korzystanie z Internetu" i "Uzależnienia od komputera i Internetu - dobre i złe emocje".
18. Uzależnienie dziecka od Internetu / Agata Grabowska // Wychowawca. – 2012, nr 6, s. 14-15
Uzależnienie od Internetu - przyczyny i skutki, diagnozowanie.
19. Uzależnienie uczniów od Internetu / Jan Łysek. – Streszcz. Summ. – Bibliogr. // Nauczyciel i Szkoła. – 2011, nr 1, s. [57]-69
Objawy uzależnienia od Internetu. Zespół Uzależnienia od Internetu. Umiejętność diagnozowania ZUI - działania profilaktyczne. Wpływ ZUI na prokrastynację czyli patologiczną tendencję do nieustannego przekładania pewnych czynności na później.
20. Uzależnienie od gier komputerowych / Mira Prajsner // Remedium. – 2012, nr 10, dod. s. [1]-[3]
Gry komputerowe - uzależnienie i profilaktyka.
21. Wirtualne uzależnienie : jak mu zapobiegać : lekcja biblioteczna / Mirosława Grabowska // Biblioteka – Szkolne Centrum Informacji. – 2011, nr 2, s. 20-21
Gimnazjum. Temat: Wyłącz komputer! Włącz życie!
22. Zabójcze klikanie : o wpływie gier komputerowych na dzieci / Iwona Ulfik-Jaworska ; rozm. przepr. Tomasz Wosk // Życie Szkoły. – 2013, nr 7, s. 8-11
Oddziaływanie gier komputerowych na psychikę dzieci. Zasady bezpieczeństwa podczas grania w gry komputerowe.

Wydawnictwa zwarte

1. Co ogłupia nasze dzieci? : nowe media jako wyzwanie dla rodziców / Jurgen Holtkamp ; tł. Laura Mohort-Kopaczyńska. – Kraków : Wydawnictwo Salvator, cop. 2011. – 212, [1] s.

Ważnym problemem jest dzisiaj nauczenie dzieci właściwego używania nowoczesnych mediów. W książce poruszane są m.in. problemy: Internet placem zabaw, Second Life - drugie życie mojego dziecka, cybermobbing, pornografia w Internecie, moje dziecko pisze blog, wirtualni przyjaciele; telefon komórkowy - towar pierwszej potrzeby, portale społecznościowe - współczesne targowisko próżności?, uzależnienie od gier komputerowych, na zakupy do "WWW".

[Spis treści](#)

2. Dziecko w sieci / Bartosz Danowski, Alicja Krupińska. Gliwice : Wydawnictwo Helion, cop. 2007. – 159, [2] s.

Prezentowano potencjalne zagrożenia, z jakimi może mieć styczność dziecko w sieci. Opisano jak odpowiednio konfigurować komputer PC. Pokazano sposoby zabezpieczenia komputera z wykorzystaniem programów kontrolnych oraz filtrów stron internetowych. Zwrócono uwagę na problem pirackiego ściągania plików. Przedstawiono informacje przydatne w przypadku wystąpienia przestępstw i zagrożeń internetowych.

[Spis treści](#)

3. Internet a dzieci :uzależnienia i inne niebezpieczeństwa / Parry Aftab ; przeł. Barbara Nicewicz. Warszawa : Prószyński i S-ka, 2003. – 319, [1] s.

Autor ostrzega przed niebezpieczeństwami, które czyhają na nieletnich w Internecie oraz przedstawia kompletny program umożliwiający korzystanie z bogactw Internetu przy jednoczesnym unikaniu jego zagrożeń. Uczy, jak nadzorować dzieci korzystające z komputera, posługiwać się programami filtrującymi w celu unikania oszustw i niebezpiecznych reklam.

[Spis treści](#)

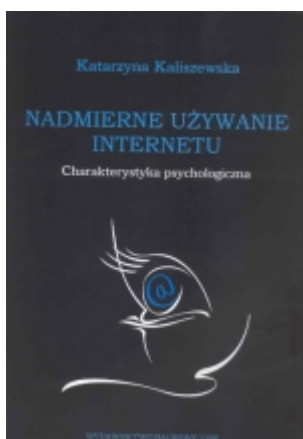
4. Na pomoc! :mam cyberdziecko! : podręcznik dla rodziców zagubionych w sieci / Giuseppe Pelosi ; przekł. Wiesława Dzieża. Pelpin : Wydawnictwo "Bernardinum", 2012. – 108, [4] s.

Książka jest poradnikiem przeznaczonym dla rodziców, zawsze trochę spóźnionych w obsłudze narzędzi informatycznych nowej generacji, którzy pragną uzupełnić swą wiedzę na temat nowych technologii i pomoc dzieciom bezpiecznie żeglować po tej podstępnej a zarazem cudownej "sieci"

[Spis treści](#)

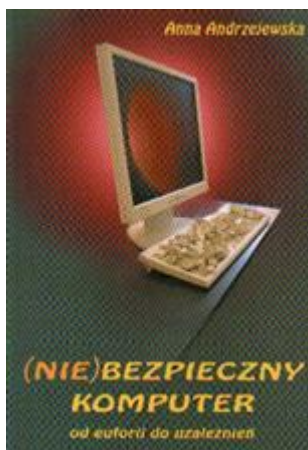
5. Nadmierne używanie Internetu : charakterystyka psychologiczna / Katarzyna Kaliszewska. Wyd. 2. Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2010. – 161 s.

Tematem książki jest zjawisko nadmiernego używania Internetu, a także prawidłowości mogące pomóc w wyjaśnieniu mechanizmu jego kształtowania. Autorka opisuje psychologiczne aspekty zachowań związanych z cyberprzestrzenią oraz cechy charakterystyczne nadużywania Internetu, odwołując się do najważniejszej literatury przedmiotu. Posługując się stworzoną przez siebie Skalą Ryzyka Nadmiernego Używania Internetu, prezentuje własny, nowy model teoretyczny, mający wyjaśnić badane zjawisko. Otrzymujemy więc rzetelne i trafne narzędzie mierzące problemy nadmiernego korzystania z sieci, wzbogacone dokładną analizą psychologicznych i socjodemograficznych uwarunkowań problemu.

[Spis treści](#)

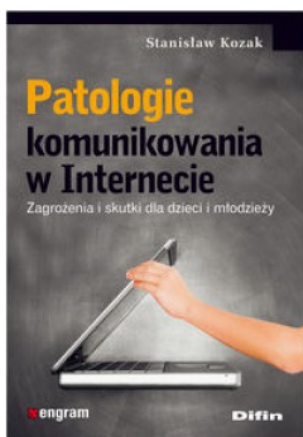
6. (Nie)bezpieczny komputer : od euforii do uzależnień / Anna Andrzejewska. Warszawa : Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, 2008. – 124 s.

Książka została przygotowana z myślą o tych wszystkich, którzy już korzystają z komputera lub zamierzają to zrobić. Jest przeznaczona dla nauczycieli, pedagogów, psychologów, ale przede wszystkim rodziców. Przydatna będzie także dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym, wykorzystującym w edukacji, pracy zawodowej, komunikowaniu się oraz rozrywce media interaktywne.

[Spis treści](#)

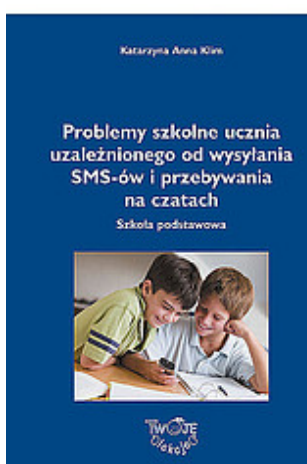
7. Patologie komunikowania w Internecie : zagrożenia i skutki dla dzieci i młodzieży / Stanisław Kozak. Warszawa : Difin, 2011. – 272 s.

Celem książki jest zaprezentowanie zagrożeń ze strony komputera i Internetu dla dzieci i młodzieży. Ten wspaniały wynalazek techniczny to bezsprzecznie pozytywne źródło informacji i pożytecznej rozrywki. Daje ogromne możliwości użytkowania i rozwoju dzieci i młodzieży, pomocy w nauce, w pracy, ale niesie również zagrożenia (stresy, choroby i przeżycia traumatyczne).

[Spis treści](#)

8. Problemy szkolne ucznia uzależnionego od wysyłania SMS-ów i przebywania na czatach : szkoła podstawowa / Katarzyna Anna Klim. Warszawa : Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza, □op. 2010. – 48 s.

Internet stał się ważnym elementem życia współczesnych nastolatków. Portale społecznościowe i czaty zastępują bezpośrednie relacje z rówieśnikami. Autorka radzi, jak pracować z uczniem uzależnionym od korzystania z telefonu komórkowego i Internetu. W publikacji zawarto opis sytuacji, diagnozę problemu, opis podjętych działań oraz ich efekt.

[Spis treści](#)

9. Rodzice offline? : jak nawiązać kontakt ze skomputeryzowanym dzieckiem? / Florian Huber, Christoph Neuschäfer ; z jez. Niem. Tł. Ryszard Turczyn. Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, □op. 2003. – 154 s.

Celem książki jest uświadomienie rodzicom zagrożeń i zalet jakie niesie za sobą Internet. Autor radzi, w którym momencie rodzice powinni interweniować a kiedy ich obawy okazują się być bezpodstawne.

[Spis treści](#)

10. Uzależnienia komputerowe : diagnoza, rozpowszechnienie, terapia / Andrzej Augustynek. Warszawa : Difin, 2010. – 159 s.

Obok bezspornych zalet istnieje także ciemna strona Internetu. Ma miejsce przestępczość internetowa. Łatwiejszy stał się dostęp do pornografii i nawiązywania przygodnych kontaktów seksualnych. Nie można zapominać o destrukcyjnym wpływie na psychikę internautów niektórych gier komputerowych. Stosunkowo nowym zjawiskiem społecznym stało się uzależnienie od komputera. W pracy tej uzależnienie od komputera, opisane zostało od strony diagnozy, rozpowszechnienia i terapii przez psychologa nie tylko teoretyka, ale i praktyka.

[Spis treści](#)

11. Uzależnienie od Internetu / Paweł Majchrzak, Nina Ogińska-Bulik. Łódź : Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej, 2010. – 198 s.

Ze społecznego i naukowego punktu widzenia obszar badań nad Internetem uwzględniając skalę i zasięg zjawiska oraz technologizację i informatyzację życia wydaje się szczególnie ważny i obiecujący. Poniższa praca podejmuje próbę jego eksploracji oraz wychodzi naprzeciw zapotrzebowaniom. Głównym jej celem jest ustalenie psychologicznych wyznaczników zachowań związanych z korzystaniem z Internetu, determinujących ryzyko uzależnienia. Celem praktycznym jest przygotowanie przesłanek do programu profilaktycznego, chroniącego przed ryzykiem uzależnienia od cyberprzestrzeni.

[Spis treści](#)

12. Uzależnienie od komputera i Internetu u dzieci i młodzieży / Paulina Chocholska, Małgorzata Osipczuk. Warszawa : Hachette Polska, cop. 2009. – 181 s.

Poradnik pomaga rodzicom rozpoznać niepokojące zachowania dzieci, wyjaśnia przyczyny uzależnienia i pomaga temu zapobiegać, uczy jak mądrze korzystać z komputera i Internetu, zawiera ćwiczenia uczące rodziców skutecznego wychowania i dobrych relacji w rodzinie.

[Spis treści](#)

Rozdziały z wydawnictw zwartych

1. *Ryzyko uzależnień dzieci i młodzieży od mediów cyfrowych* / Anna Andrzejewska. W: *Cyberświat – możliwości i zagrożenia* / red. nauk. Jozef Bednarek, Anna Andrzejewska. Warszawa : Wydawnictwo Akademickie Żak Teresa i Józef Śniecińscy, 2009. s. 217-242

[Tekst rozdziału](#)

2. *Uzależnienia : geneza, terapia, powrót do zdrowia* / Bohdan T. Woronowicz. Poznań : Media Rodzina ; Warszawa : Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, cop. 2009. *Uzależnienia od komputera i Internetu (siecioholizm)*, s.[472]-487

[Tekst rozdziału](#)

Multimedia

1. *TV story* [Film] / adapt. TV i rez. Dariusz Regucki. Kraków : Rafael, cop. 2006. – 1 dysk optyczny (30 min) : dżw., kolor ; 12 cm ++ *Co każdy powinien wiedzieć o mediach : materiały pomocnicze* / Nowakowski, Piotr Tomasz : 24 s. ; 17 cm. (Lekcje Przestrogi : filmowy pakiet edukacyjny).
Na podst. sztuki teatralnej Roberta Turleja pod tym samym tyt.

2. *Wirtualne uzależnienie* [Film] / scen. Małgorzata Nawrocka, reż. Paweł Nawrocki. Kraków : Wydawnictwo WAM - Studio Inigo, 2008. – 1 dysk optyczny (21 min)
Film dotyka istotnego dziś problemu wirtualnej rzeczywistości, która może okazać się niebezpieczna. Z pomocą psychologów próbuje odpowiedzieć na pytanie, jak umiejętnie korzystać z komputera, żeby zachować umiar i nie paść ofiarą uzależnienia od Internetu. Jak nie dopuścić do sytuacji, kiedy niezauważalnie tracimy kontrolę nad czasem spędzonym w sieci, a co za tym idzie kontakt z rzeczywistością.

3. *WWW. w sieci...* [Film] / scen. i rez. Dariusz Regucki. Kraków : Rafael, 2007. – 1 dysk optyczny (16 min)
Film ukazuje negatywne skutki nadmiernego kontaktu z komputerem i Internetem. Narratorem-bohaterem historii jest licealista Tomek, który wracając wspomnieniami do swojego dzieciństwa, opowiada o tym, jak przebiegał u niego proces uzależnienia się od komputera. Film na wielu płaszczyznach ukazuje wymiar tego coraz bardziej obecnego wśród młodych ludzi uzależnienia.

4. Zagrożenia w Internecie [Film]. Poznań : Wydawnictwo Forum, cop. 2009. – 1 dysk optyczny (10 min)
W materiałach zwrócono uwagę na następujące problemy: zawieranie znajomości w sieci – monitoring zachowań dziecka, jak nauczyć uczniów odpowiednich zachowań i nawyków w Internecie, kontakt z treściami pornograficznymi przemocą w sieci - jak chronić uczniów przed zagrożeniami. Zawarto gotowe scenariusze lekcji wychowawczych, spotkań z rodzicami oraz szkoleń dla Rady Pedagogicznej dotyczące tych problemów.

Materiały z Internetu

1. Bezpieczny Internet : scenariusz przedstawienia wystawionego przez uczestniczki kółka teatralnego „Zabawa ze słowem” / Dorota Kraszewska, Aleksandra Poloczek. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://sp18zabrze.edu.pl/pdf/bezpinternet_sztuka.pdf
2. Dziecko w cyberprzestrzeni – uzależnienia od gier komputerowych / Małgorzata Wyrzykowska. W: eksperciwoswiacie.pl. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.eksperciwoswiacie.pl/dla-nauczycieli/przedszkola-dla-nauczycieli/edukacja-i-wychowanie/art,70,dziecko-w-cyberprzestrzeni-uzaleznienia-od-gier-komputerowych.html#.U33LVHaz8wo>
Artykuł zawiera omówienie zjawiska nadużywania i charakterystykę rodzajów gier komputerowych, przemoc w grach i inne niepożądane treści, zagrożenia dla zdrowia dziecka Najczęstsze objawy uzależnienia od gier komputerowych.
3. E-learning dla profesjonalistów. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World WideWeb:
<http://dziekowsieci.fdn.pl/kurs-e-learning-dziecko-w-sieci-profesjonalisci?cat1=&cat2=1493&cat3>
Kurs e-learningowy „Dziecko w Sieci” to kompendium wiedzy na temat bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie. (jeden z modułów dotyczy uzależnienia od Internetu). Materiał przeznaczony jest dla nauczycieli i innych profesjonalistów (psychologów, pedagogów) pracujących z dziećmi. Składa się z 18 modułów i trwa około 80 minut. Można obejrzeć go online, offline, można również przejść kurs e-learningowy zakończony testem wiedzy i wystawieniem certyfikatu.
4. Komputer jak narkotyk / Joanna Szymańska. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.psychologia.edu.pl/czytelnia/50-artykuly/238-komputer-jak-narkotyk.html>
Artykuł na stronie Instytutu Psychologii Zdrowia polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
5. Komputer – w drodze do uzależnienia / Aleksandra Szymczak [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.ppp1.wroc.pl/komputer_w_drodze_do_uzaleznienia.pdf
Artykuł na stronie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 1 we Wrocławiu.
6. Lekcja: Uzależnienie od Internetu. W: Edukacja Medialna. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/uzaleznienie-od-internetu/>
Scenariusz zajęć przeznaczony dla klas gimnazjalnych.
7. Lekcja: Uzależnienia technologiczne. W: Edukacja Medialna. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/uzaleznienia-technologiczne/>
Scenariusz zajęć przeznaczony dla klas ponadgimnazjalnych.
8. Miejski Program Profilaktyczny dotyczący bezpieczeństwa dzieci i młodzieży realizowany w Szkołach Podstawowych i Gimnazjach miasta Katowice.[online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.katowice.eu/sznupek/sp.html>
Scenariusze lekcji i materiały edukacyjne dla nauczycieli dotyczące profilaktyki uzależnień dla szkół podstawowych (klasa I, II, III, IV, V, VI).

9. Miejski Program Profilaktyczny dotyczący bezpieczeństwa dzieci i młodzieży realizowany w Szkołach Podstawowych i Gimnazjach miasta Katowice.[online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.katowice.eu/sznupek/gim.html>
Scenariusze lekcji i materiały edukacyjne dla nauczycieli dotyczące profilaktyki uzależnień dla gimnazjum(klasa I, II, III.I).
10. „Moje dziecko i komputer” / oprac. Aneta Miodek. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.szkolap6.nazwa.pl/pliki/publikacje/moje%20dziecko%20a%20komputer%20.doc>
Cykl scenariuszy spotkań z rodzicami mających na celu uświadomienie rodzicom zagrożeń wynikających z niewłaściwego korzystania z komputera a także ukazanie jego zalet.
11. Nadmierne korzystanie z komputera i Internetu przez dzieci i młodzież. : problem, zapobieganie, terapia. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://dzieckowsieci.fdn.pl/sites/default/files/file/pdf/nadmierne-korzystanie-z-komputera-i-internetu-przez-dzieci-i-mlodziez.pdf>
Poradnik zamieszczony na stronie „Dziecko w sieci.”
12. 12.Nadmierne korzystanie z komputera i Internetu : scenariusz zajęć. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web :
http://www.sieciaki.pl/download_tool.php?p=p_11.pdf
Scenariusz zajęć dla : klas .I-VI zamieszczony na stronie „Dziecko w sieci.
13. Profilaktyka uzależnień behawioralnych – rola rodziców. Cz.1. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=157:profilaktyka-uzaleznienia-behawioralne-nastolatkow-a-rola-rodzica&catid=2:uncategorised
14. Profilaktyka uzależnień behawioralnych – rola rodziców. Cz.2. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=158:profilaktyka-uzaleznien-behawioralnych-rola-rodzicow-cz-2&catid=2:uncategorised
15. Scenariusz godziny wychowawczej. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://kuratorium.lublin.pl/gsok/fck_files/file/sdw/ciemna_strona_komputera.pdf
Temat zajęć: Ciemna strona komputera. Problematyka uzależnień.
16. Scenariusz lekcji wychowawczej. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.zsp-sulechow.edu.pl/pdf/scenariusz.pdf>
Scenariusz dla klas ponadgimnazjalnych. Temat: Bezpieczny Internet.
17. Scenariusz trzeci zajęć dla klas II / oprac. Rada Pedagogów i Psychologów Szkolnych MiastaKatowice. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.katowice.eu/sznupek/gim/3G2.pdf>
Temat: uzależnienia – komputer, Internet.
18. Scenariusz wywiadówki : Temat: Komputerowy zawrót głowy, czyli: jak uchronić swoje nastoletnie dziecko przed zgubnym nałogiem? / oprac. Dorota Michowska. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.ekonomik.webd.pl/komputery.doc>
19. TI – scenariusz lekcji. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.otwartaskola.edu.pl/upload/biuletyn/zadania/scenariusz_lekcji_ti_12.doc
Temat zajęć: Internet – ciemna strona mocy.

20. Uzależnienie od gier komputerowych / Violetta Dobies-Długozima. W: profesor.pl serwis edukacyjny. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.profesor.pl/publikacja,5102,Scenariusze,Uzaleznienie-od-gier-komputerowych>
Wprowadzenie (część teoretyczne, scenariusz dla klas licealnych).
21. Uzależnienie od komputera – internetu. Cz. 1 i 2. [film]. [online]. [dostęp: 27 listopada 2013]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=212:obejrzuj&catid=2:uncategorised&Itemid=200

2. Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole

2.1. Akty prawne

1. [Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. \(Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526\).](#)
Ustawa mówi m. in. o tym, że we wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka.
2. [Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty \(Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.\)](#)
Ustawa mówi m. in. organizacji kształcenia, wychowania i opieki w placówkach publicznych i niepublicznych, zapewnieniu bezpieczeństwa oraz prawie do nauki dzieci i młodzieży niepełnosprawnej i niedostosowanej społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi.
3. [Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich \(Dz.U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178, z późn. zm.\)](#)
Ustawa mówi o przeciwdziałaniu demoralizacji i przestępczości nieletnich, stwarzaniu warunków powrotu do normalnego życia nieletnim, którzy popadli w konflikt z prawem oraz dążeniu do umacniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej i poczuciu odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich.
4. [Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń \(Dz.U. z 2010 r. Nr 4, poz. 275, z późn. zm.\)](#)
Zasady odpowiedzialności za wykroczenie.
5. [Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie \(Dz.U. Nr 180 poz. 1493, z późn. zm\)](#)
Ustawa mówi między innymi o działaniach, jakie należy podejmować, by podnieść świadomość społeczną w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
6. [Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej \(Dz.U. Nr 149, poz. 887z późn. zm.\)](#)
Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

2.2. Profilaktyka agresji i przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej w szkole

Artykuły z wydawnictw ciągłych

1. A może nie tylko karać? / Zbigniew Zalewski // Gazeta Szkolna : aktualności. – 2007, nr 9, s. 6-7
Program przeciwdziałania agresji w szkołach.
2. Agresja i przemoc w szkolnych działaniach profilaktycznych / Teresa Kaniowska // Edukacja dla Bezpieczeństwa. – 2005, nr 5, s. 48-55
3. Agresja i przemoc wśród dzieci i młodzieży : próby rozwiązywania / Konstantions Tsirigotis, Ewa Lewik-Tsirigotis // Nauczyciel i Szkoła. – 2005, nr 1/2, s. [51]-63
Próba wytyczenia pewnych kierunków działań zmierzających do przeciwdziałania przejawom przemocy wśród dzieci i młodzieży.
4. Agresja - przyczyny powstawania, możliwe środki przeciwdziałania / Ewa Masłowska. – Bibliogr. // Problemy Narkomanii. – 2007, nr 1, s. 63-67
Jak wychować dziecko, by nie było agresywne. Jak zapobiegać agresji w szkole.
5. Agresja wśród dzieci i młodzieży, jej uwarunkowania i sposoby przeciwdziałania / Andrzej Gazicki // Problemy Narkomanii. – 2007, nr 2, s. 34-41
Przyczyny brutalizacji życia w szkole. Powstawanie zachowań agresywnych należy szukać w fakcie, że szkole zdominowała działalność edukacyjna, odsuwając na plan dalszy funkcje wychowawcze i opiekuńcze.
6. Agresja wśród młodzieży / Bożena Pilczuk // Poradnik Bibliotekarza. – 2011, nr 9, s. 3-8
Wyjaśnienie pojęcia agresji, jej przyczyn wśród młodzieży. Opis jakie istnieją programy profilaktyki szkolnej związanej z agresją. Badania dotyczące zdiagnozowania stanu polskiej szkoły w kontekście agresji i przemocy.
7. Bibliografia : agresja dzieci i młodzieży - przejawy, przyczyny, przeciwdziałanie / J. R. // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2009, nr 3, s. 60-64
Zestawienie bibliograficzne na temat zachowań agresywnych dzieci i młodzieży.
8. Biblioterapia w przeciwdziałaniu przemocy rówieśniczej / Bożena Szeffler // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2010, nr 8, s. 35-47
Zapobieganie przemocy wśród dzieci poprzez oddziaływania terapeutyczne z wykorzystaniem książki.
9. Bullying, czyli terroryzm rówieśników / Rafał Osiński // Gazeta Szkolna : aktualności. – 2006, nr 12, s. 4, 15
Kształtowanie postaw asertywnych oraz umiejętności rozwiązywania konfliktów to bardzo ważny wymiar działań profilaktycznych, które pozwalają zapobiegać agresji w szkole.
10. Debata wokół wartości jako odpowiedź na agresję i przemoc wśród młodzieży : projekt metodyczny zajęć / Iwona Morawska // Wszystko dla Szkoły. – 2006, nr 9, s. 17-19
Wybrane przykłady sytuacji lekcyjnych, które powinny zmobilizować uczniów do zastanowienia się nad problemem agresji oraz uświadomić potrzebę jej przeciwdziałania.

11. Dlaczego szkoła nie radzi sobie z agresją i przemocą? / Bogusław Kruk. – Bibliogr. // Nowa Szkoła. – 2010, nr 7, s. 18-28
Przyczyny agresywnych zachowań dzieci i młodzieży (wg socjologów). Sposoby przeciwdziałania przemocy. Przykłady i doświadczenia szkół.
12. "Drugie życie" w wychowaniu zbiorowym dzieci i młodzieży / Adam Szecówka. – Bibliogr. // Opieka, Wychowanie, Terapia. – 2008, [nr] 1/2, s. [31]-37
Przyczyny, przejawy i przeciwdziałanie "fali" w szkole.
13. Dziewczyny górą? / Alicja Strzelecka-Lemiech. – Bibliogr. // Głos Pedagogiczny. – 2012, nr 44, s. 4-7
Agresja wśród dorastających dziewcząt (16-18 lat). Przyczyny wzrostu agresji. Wpływ przemian kulturowych. Wolność bez odpowiedzialności. Wzrost wpływu mediów. Obniżenie poczucia wartości. Agresja w okresie dojrzewania. Różnice między płciami. Profilaktyka zjawiska przemocy w szkole.
14. Formy zachowań agresywnych młodzieży szkolnej / Ewa Grudzińska. – Bibliogr. // Lubelski Rocznik Pedagogiczny. – T. 25 (2005), s. [79]-86
Artykuł ma na celu przedstawienie teoretycznej perspektywy rozumienia problemu agresji w szkole, badań empirycznych populacji uczniów oraz wskazań do tworzenia oddziaływań profilaktyczno-wychowawczych.
15. Konkurs "Wywiadówka inaczej" / Renata Małycha-Duda. – Bibliogr. // Nasz Czas. – 2007, nr 2, s. 12-15
Prezentacja trzech wyróżnionych projektów w ramach konkursu "Wywiadówka inaczej", które podejmują próby znalezienia odpowiedniej płaszczyzny porozumienia rodziców ze szkołą. Tematy spotkań z rodzicami uczniów klas I-III: "Odpowiedzialni rodzice - bezpieczne dzieci", "Agresja i przemoc wśród dzieci", "Profilaktyka agresji i przemocy".
16. Najpierw nauczyć, potem wymagać. [Cz.] 1 / Elżbieta Zubrzycka // Przegląd Oświatowy. – 2008, nr 17, s. 18-19
Przemoc w szkole i przedszkolu. Jak przekazywać dziecku informacje o zagrożeniach, jakie niesie ze sobą życie. Sposoby radzenia sobie z problemami pojawiającymi się na poszczególnych etapach rozwoju dziecka. Program "Bezpieczne dziecko. Przeciwdziałanie przemocy w szkole i w domu" - stworzony przez Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
17. Najpierw nauczyć, potem wymagać. [Cz.] 2 / Elżbieta Zubrzycka // Przegląd Oświatowy. – 2008, nr 18, s. 18-19
Przemoc w szkole i przedszkolu. Jak przekazywać dziecku informacje o zagrożeniach, jakie niesie ze sobą życie. Sposoby radzenia sobie z problemami pojawiającymi się na poszczególnych etapach rozwoju dziecka. Program "Bezpieczne dziecko. Przeciwdziałanie przemocy w szkole i w domu" - stworzony przez Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
18. Najpierw nauczyć, potem wymagać. [Cz.] 3 / Elżbieta Zubrzycka // Przegląd Oświatowy. – 2008, nr 19, s. 18-19
Przemoc w szkole i przedszkolu. Jak przekazywać dziecku informacje o zagrożeniach, jakie niesie ze sobą życie. Sposoby radzenia sobie z problemami pojawiającymi się na poszczególnych etapach rozwoju dziecka. Program "Bezpieczne dziecko. Przeciwdziałanie przemocy w szkole i w domu" - stworzony przez Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

19. Najpierw nauczyć, potem wymagać. [Cz.] 4 / Elżbieta Zubrzycka // Przegląd Oświatowy. – 2009, nr 1, s. 18-19
Przemoc w szkole i przedszkolu. Jak przekazywać dziecku informacje o zagrożeniach, jakie niesie ze sobą życie. Sposoby radzenia sobie z problemami pojawiającymi się na poszczególnych etapach rozwoju dziecka. Program "Bezpieczne dziecko. Przeciwdziałanie przemocy w szkole i w domu" - stworzony przez Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
20. Naucz się, jak być bezpiecznym : przeciwdziałanie przemocy w przedszkolu i w domu / Elżbieta Zubrzycka // Bliżej Przedszkola. – 2011, nr 7/8, s. 80-86
Działania prewencyjne - sposoby na to, jak nauczyć przedszkolaka by było bezpieczne w każdej sytuacji. Opis książeczek dla dzieci składających się na "Program przeciwdziałania przemocy w szkole".
21. "Niebieska Karta" w praktyce / Agnieszka Olszewska // Emocje. – 2012, nr 1, s. 45-46
Opis jak szczegółowo wygląda procedura "Niebieskiej Karty" i obowiązki nauczyciela dotyczące przeciwdziałania przemocy w szkole.
22. O agresji słów kilka / Iwona Duczyńska // Problemy Narkomanii. – 2007, nr 3, s. 65-68
Badanie mające na celu zebranie informacji od uczniów liceum - Zespołu Szkół im. W. Witosa w Boninie, jakie działania mogłaby podjąć szkoła, aby poprawić bezpieczeństwo uczniowskiej społeczności względem agresji w szkole.
23. O czym powinni wiedzieć rodzice / Mona O'Moore, Stephen James Minton. – (Dobra wywiadówka). – Bibliogr. // Niezbędnik Pedagoga, Psychologa, Wychowawcy. – 2008, [nr 2], s. 23-43
Typy prześladowań, rola rodziców, objawy i symptomy pozwalające rozpoznać dziecko prześladowane. Wskazówki dla rodziców dziecka dręczonego oraz rodziców dziecka, które stosuje przemoc. Sposoby współpracy rodziców ze szkołą w celu przeciwdziałania przemocy. Dołączone materiały do pogadarek rodziców z dziećmi.
24. Oblicza przemoc "Z+2a szkolną bramą" i psychologiczne metody interwencyjno-profilaktyczne / Anna Piekarska // Głos Pedagogiczny. – 2010, nr 18, s. 23-29
Jak przejawia się krzywdzenie w szkole. Agresja uczniów. Mobbing rówieśniczy. Mobbing w sieci. Trauma prześladowania w szkole. Antyprzemocowa filozofia i oferta przemocy. Dobre i złe praktyki z różnych stron świata. Istota mobbingu. Oceny programu "Nie winić". Specjalistyczna pomoc dla uczniów poszkodowanych mobbingiem. Program kształtowania pozytywnej relacji nauczyciel-uczeń.
25. Profilaktyka szkolna na Ursynowie - pytania, wyzwania, dylematy / Mira Prajsner // Remedium. – 2010, nr 1, s. 10-12
Opinia uczniów ursynowskich szkół na temat adresowanych do nich różnych oddziaływań, mających na celu ograniczenie lub/i niedopuszczenie do używania przez nich różnych substancji psychoaktywnych i zachowań o charakterze agresji interpersonalnej.
26. Program NIE! dla przemocy TAK! dla kultury / Agnieszka Gorlach // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2001, nr 2, s. 42-44
Przeciwdziałanie agresywnym zachowaniom oraz szykanowaniu uczniów przez ich kolegów.
27. Programy profilaktyczne : agresja, uzależnienia, fala : programy do realizacji w klasach / Joanna Buczkowska // Głos Pedagogiczny. – 2009, nr 12, s. 24-25
Szkoła podstawowa - klasy I-III i IV-VI, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne.

28. Przeciw przemocy w szkole : literatura biblioterapeutyczna / Tatiana Grabowska. – Bibliogr. // *Życie Szkoły*. – 2011, nr 3, s. 60-62
Problematyka biblioterapii w pracy z trudnymi dziećmi i młodzieżą. Propozycje tekstów przeciwdziałających przemocy i agresji wśród młodych.
29. Przeciwdziałanie agresji i przemocy : porozumienie w szkole / Elżbieta Nerwińska // *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. – 2007, nr 1, s. 8-13
30. Przeciwdziałanie przemocy wobec dzieci - zadania dyrektora i pedagoga szkolnego / Anna Maria Wesołowska // *Dyrektor Szkoły*. – 2011, nr 12, s. 44-47
Podjęcie odpowiednich działań. Wyposażenie w odpowiednią wiedzę. Obowiązek prawny. Zabezpieczenie uzyskanych informacji. Zawiadomienie właściwych organów.
31. Sąd nad agresją i przemocą : (scenariusz lekcji wychowawczej w gimnazjum) / Tomasz Majchrzak // *Wszystko dla Szkoły*. – 2007, nr 6, s. 3-5
32. Stygmatyzacja uczniów w szkole / Jan Lysek. – Summ. – Bibliogr. // *Nauczyciel i Szkoła*. – 2009, nr 3/4, s. [25]-41
Stygmatyzacja i jej etapy. Przemoc i agresja w szkole - źródła, typy sprawców. Ofiary przemocy i ich typy. Przyczyny zachowań agresywnych stygmatyzujących dzieci w szkole. Szkolne programy profilaktyczne. Pedagog szkolny przeciwdziałający stygmatyzacji uczniów.
33. Szkolny program przeciwdziałania agresji i przemocy / Jakub Kołodziejczyk // *Psychologia w Szkole*. – 2007, nr 1, s. 109-116
Badanie zjawiska agresji i przemocy w szkole, podnoszenie świadomości zachowań agresywnych i przemocy. Działania edukacyjne.
34. Tęczowy pociąg ruszył w drogę... czyli o radości wspólnego tworzenia / Małgorzata Maciejko, Iwona Bernat // *Oblicza Edukacji*. – 2008, nr 20, s. 28-29
Program profilaktyczny Stop agresji w naszej szkole, realizowany w Publicznej Szkole Podstawowej nr 3 w Jelczu-Laskowicach.
35. Uczeń na ławie oskarżonych : wywiad z sędzią Anna Maria Wesołowską na temat działań podejmowanych w ramach profilaktyki przemocy i agresji wśród nieletnich // *Głos Pedagogiczny*. – 2008, nr 4, s. 7-9
36. Warsztaty na złagodzenie agresji / Aleksandra Wodzińska // *Psychologia w Szkole*. – 2006, nr 2, s. 91-94
Warsztaty integracyjne (np. w ramach lekcji wychowawczych), sprzyjające lepszemu poznaniu się, zrozumieniu, zaufaniu w klasie, zapobiegające agresji w szkole. Propozycje ćwiczeń.
37. Wychowanie moralne i religijne w służbie szkolnych oddziaływań profilaktycznych / Dorota Luber. - Summ. – Bibliogr. // *Nauczyciel i Szkoła*. – 2006, nr 3/4, s. [65]-78
Znaczenie katechezy w szkole w związku ze wzrostem przemocy i agresji wśród dzieci i młodzieży. Specyfika wychowania religijnego na katechezie. Wychowanie religijne i moralne w służbie profilaktyki chroniącej dzieci i młodzież przed zachowaniami ryzykownymi, uczenie wychowanków odpowiedzialności za siebie i za swoje postępowanie.
38. Wykluczenie społeczne dzieci i młodzieży wywodzących się z rodzin dotkniętych przemocą : formy wykluczenia oraz sposoby przeciwdziałania / Agnieszka Moroz. – Summ. – Bibliogr. // *Nauczyciel i Szkoła*. – 2007, nr 1/2, s. [98]-108

39. Zachowania agresywne w szkole : badania porównawcze 1997 i 2003 / Krystyna Ostrowska, Janusz Surzykiewicz. – Warszawa, 2005 . – Rec.: Monika Ciechomska // Szkoła Specjalna. – 2005, nr 5, s. 394-395
Analiza zjawiska agresji w szkole i jego dynamika na przestrzeni pięciu lat. Praktyczne wskazówki do tworzenia programów profilaktycznych.
40. Zjawisko przemocy uczniowskiej : (w świetle teoretycznych rozważań wspomagających praktykę wychowawczą) / Wanda Jakubiak // Nowa Szkoła. – 2007, nr 1, s. 31-36
Rodzaje przemocy w szkole. Główne teorie i koncepcje wyjaśniające agresje i przemoc uczniowska oraz implikacje dla profilaktyki.
41. Znaczenie środowiska szkolnego w zapobieganiu przemocy i agresji w szkole / Eugeniusz Szymik. – Summ. - Bibliogr. // Nauczyciel i Szkoła. – 2009, nr 3/4, s. [111]-131
Artykuł jest oparty na analizie badań przeprowadzonych na zlecenie MEN w roku szkolnym 2007/2008. Prezentacja Arkusza zbiorczego stanowiącego podsumowanie informacji o stanie bezpieczeństwa w szkole (podstawowej i gimnazjum) sporządzonego na podstawie rozmów z pracownikami szkoły, przedstawicielami Rady Rodziców i uczniami.

Wydawnictwa zwarte

1. Agresja u dzieci : szkoła porozumienia / Joanna Danilewska. Wyd. 4. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2007. – s. 168-175.

Pojęcie, przyczyny i postaci agresji. Objawy zachowań agresywnych w rodzinie i w szkole. Praktyczne zadanie szkoły - budowania atmosfery porozumienia jako profilaktycznego działania przeciwko agresji. Teoretyczne i metodologiczne założenia terapii pedagogicznej oraz program terapeutyczny (dla dzieci agresywnych i dzieci - ofiar agresji) złożony z inscenizacji i niedokończonych historyjek.

[Spis treści](#)

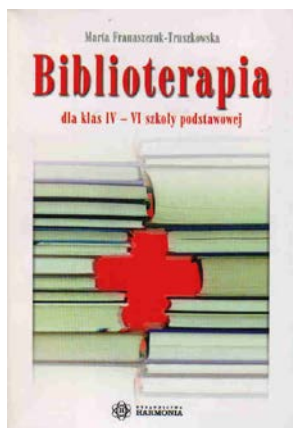
2. Agresja w szkole : diagnoza i profilaktyka / red. Maria Libiszowska-Żółtkowska, Krystyna Ostrowska. Warszawa : "Difin", 2008. – 271 s.

Książka stanowi kompendium wiedzy w zakresie najnowszych interdyscyplinarnych teorii wyjaśniających przyczyny agresji w szkole. Prezentuje wyniki badań na próbach ogólnopolskich oraz projekty i postulowane działania, jakie należy podjąć w celu zapobiegania i skutecznego zmniejszenia negatywnych społecznie skutków zachowań agresywnych młodzieży.

[Spis treści](#)

3. Biblioterapia dla klas IV - VI szkoły podstawowej / Marta Franaszczuk-Truszkowska. Gdańsk : Wydawnictwo Harmonia, 2006. – 103 s.

Zbiór scenariuszy opartych na tekstach literackich. Materiał uporządkowano w dwóch rozdziałach dotyczących przeciwdziałania agresji i przemocy (dla klas IV-VI) oraz profilaktyki uzależnień (dla uczniów klas VI). Scenariusze odwołują się do fragmentów jednego utworu - relacji nastoletniej narkomanki z książki "My, dzieci z dworca Zoo".

[Spis treści](#)

4. Gnębiciel ze szkolnego boiska / Kim Zarzour ; przeł. Michał Józwiak. Poznań : "Rebis", 2006 – 259 s. Bibliogr. s. [257]-259.

Książka poświęcona przemocy rówieśniczej. Scharakteryzowano typowego gnębiciela i jego ofiarę, role rodziców i szkoły w sytuacji dręczenia dzieci przez inne dzieci, wskazówki dla rodziców do wychowania dziecka asertywnego a nie agresywnego. Przykłady pochodzą ze Stanów Zjednoczonych i Kanady, lecz przynajmniej część rad, które są oparte na wynikach najnowszych badań, może być wykorzystana także w innych warunkach kulturowych. Osobny rozdział poświęcono przemocy w mediach.

[Spis treści](#)

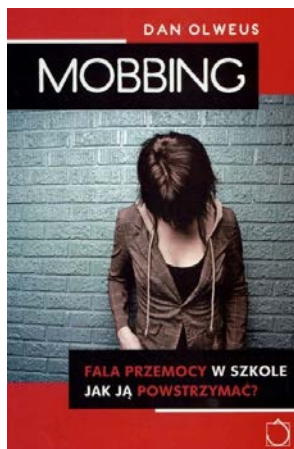
5. Krzyczeć, bić, niszczyć : agresja u dzieci w wieku do 13 lat / Joachim Rumpf ; przekł. Maria Bacdorf. Wyd. 1 w jęz. pol. Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2004. – 86 s.

Rodzaje i przyczyny agresji u dzieci, informacje ułatwiające zrozumienie zachowania dziecka i wskazówki dla rodziców do postępowania w sytuacji, gdy: pojawia się przekora w zachowaniu dzieci w wieku ok. 3 lat, ośmioletni chłopcy bija się, występuje agresja u dziewcząt, rodzeństwo rywalizuje ze sobą, u jedynaków pojawia się agresja, dzieci ścierają się w grupie rówieśniczej. Zagadnienie: karania, strachu, agresji w szkole i w mediach, zapobieganie agresji przez pomoc dla rodzin, profilaktykę agresji u dzieci przez współpracę osób i instytucji zaangażowanych w wychowanie.

[Spis treści](#)

6. Mobbing : fala przemocy w szkole : jak ją powstrzymać? / Dan Olweus ; przeł. Daniel Jastrun ; zil. Bohdan Butenko. Wyd. 2. Warszawa : Jacek Santorski & Co Agencja Wydawnicza, 2007 – 142, [1] s.

Autor wyjaśnia pojęcie mobbingu, a następnie proponuje program skutecznej interwencji w sytuacji występowania agresji, stosowany z powodzeniem w wielu szkołach norweskich. Przedstawia uwzględnione w nim środki zaradcze na poziomie szkoły, klasy, jednostki, efekty tej profilaktyki, zasadnicze elementy (nadzór nad uczniami w czasie przerw, regulamin klasowy, rozmowa z uczniami i rodzicami) oraz praktyczne wskazówki do dalszej pracy.

[Spis treści](#)

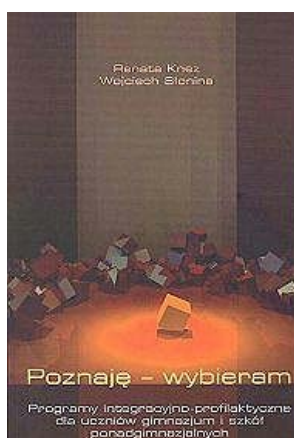
7. Napastowanie seksualne : głupia zabawa czy poważna sprawa? / Anna Wołosik ; współpr. Ewa Majewska. Warszawa : "Difin", 2011. – 278 s.

W treści między innymi szkolny program przeciwdziałania przemocy seksualnej w relacjach rówieśniczych oraz scenariusze zajęć dla młodzieży do programu profilaktycznego dotyczącego przemocy ze względu na płeć.

[Spis treści](#)

8. Poznaję - wybieram : [programy integracyjno-profilaktyczne dla uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych] / Renata Knez, Wojciech M. Słonina. Kraków : "Rubikon", 2003. – 126, [3] s.

Publikacja zawiera materiały dla nauczyciela do dwóch programów dla uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych - programu profilaktycznego "Ja i świat" i programu integracyjnego "W drodze". Do wykorzystania podczas godzin wychowawczych, specjalnie przygotowanych zajęć lub np. Zielonej Szkoły. Zajęcia prowadzone są z wykorzystaniem metod aktywizujących uczniów. Program "Ja i świat" powstał dla potrzeb programu szkoleniowego "Prewenter". Program "Ja i świat" obejmuje 23 godziny warsztatów podzielonych na 8 zajęć. Zajęcia dot. m.in.: manipulacji, wyboru zawodu i poszukiwania pracy, przemocy i agresji, uzależnień, sekt. Program "W drodze" służy integracji społecznej nowej klasy. Obejmuje 20 godzin warsztatów podzielonych na 7 zajęć.

[Spis treści](#)

9. Problemy z zachowaniem dzieci i młodzieży / Monika Biała. Wyd. 1, dodr. Warszawa : Fraszka Edukacyjna, 2008. – 111 s.

Przedstawiono: rozważania wokół buntu i agresji u dzieci i młodzieży pod kątem normy i patologii, psychiatryczne ujęcie zaburzeń zachowania, związek zaburzeń zachowania z depresją, z ADHD, konsekwencje nieleczonych zaburzeń zachowania, profilaktykę w przedszkolu i w szkole, zasady pomagania przez nauczyciela dziecku z zaburzeniami zachowania, agresje w szkole jako zjawisko społeczne, przyczyny agresji młodzieży, zalety i wady grupowania w jednej klasie uczniów z problemami (tu m.in. o naznaczaniu), wskazówki do pracy z klasą i przeciwdziałania agresji i przemocy w szkole.

[Spis treści](#)

10. Profilaktyka w szkole dla młodzieży niedostosowanej społecznie : elementy programu i scenariusze zajęć dla uczniów klas VI szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych / Joanna Moczydłowska, Izabela Pełczyńska. Rzeszów : Wydawnictwo Oświatowe Fosze, 2006. – 95 s.

Przedstawiono zagadnienie pedagogizacji rodziców jako elementu programu profilaktycznego, program profilaktyki agresji, uzależnień, przynależności do subkultur i sekt religijnych - tj. podano wskazówki do diagnozy problemu, tematykę zajęć, metody pomiaru efektywności zajęć, przykładowe scenariusze wraz z materiałami pomocniczymi. Zajęcia o charakterze warsztatowym mogą być prowadzone w ramach lekcji wychowawczych w szkole lub ośrodka wychowawczym oraz zajęć pozaszkolnych.

[Spis treści](#)

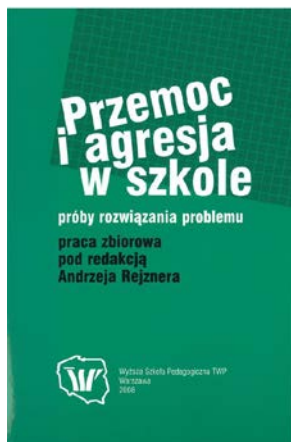
11. Przemoc : konteksty społeczno – kulturowe. 2, Kulturowe i edukacyjne aspekty zjawiska / pod red. Wiesławy Walc. Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2007. – 292 s.

W publikacji omówiono m.in.: przemoc w szkole w perspektywie teorii gier, przestrzeganie praw ucznia w szkole, czynniki strukturalne sprzyjające przemocy w szkole, wpływ przemocy w mediach, Internecie, grach komputerowych na dzieci, wychowanie do wolności od uzależnień jako podstawę profilaktyki wobec przemocy, podstawowe informacje nt. przemocy psychicznej w szkole niezbędne nauczycielom, role pedagoga szkolnego w zapobieganiu i eliminowaniu agresji oraz przemocy w szkole. Artykuł w języku czeskim dot. pedagogicznych i moralnych aspektów zła wizualnego w mediach.

[Spis treści](#)

12. Przemoc i agresja w szkole - próby rozwiązania problemu / pod red. Andrzeja Rejznera ; Wyższa Szkoła Pedagogiczne. Towarzystwo Wiedzy Powszechnej w Warszawie. Warszawa Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP, 2008. – 463 s.

Temat przemocy i agresji w szkole w ujęciu wielu autorów w rozmaitych kontekstach, w świetle teorii i badań, biopsychicznych uwarunkowań przemocy i agresji oraz socjokulturowych czynników wzmacniających agresywne postawy i zachowania. Zabiegi profilaktyczne m.in. programy rówieśnicze jako nowa forma działań zapobiegających agresji. Rozwiązania systemowe w zwalczaniu przemocy i agresji. W zakończeniu teksty wystąpień poselskich.

[Spis treści](#)

13. Przemoc i prześladowanie w szkole : skuteczne przeciwdziałanie agresji wśród młodzieży / Suzanne Guerin, Ellis Hennessy ; przekł. Jarosław Rybski. – Wyd. 2 w języku polskim. Gdańsk : Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2008. – 75 s.

Książka dotyczy przemocy grupowej w szkołach. Autorzy książki piszą, w jaki sposób nauczyciele i inni pracownicy oświaty mogą reagować w krytycznych przypadkach.

[Spis treści](#)

14. Przemoc w szkole : metody pracy wychowawczej, przeciwdziałanie, skuteczna interwencja / Tomasz Garstka [et al.]. Warszawa : Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza, cop. 2012. – 146 s.

Publikacja podpowiada jak przeciwdziałać przemocy w szkole i w klasie, jak pracować ze sprawcą, ofiarą i świadkiem zdarzenia, jak radzić sobie z agresją ze strony uczniów podczas lekcji. Książka zawiera: narzędzia do diagnozowania skali zjawiska przemocy na poziomie placówki oraz klasy, przykłady działań profilaktycznych, system skutecznych działań interwencyjnych, scenariusze zajęć warsztatowych i spotkań interwencyjnych, analizy przypadków i propozycje rozwiązań, wzory dokumentów (ankiet, kontraktów, arkuszy ewaluacyjnych) oraz szkolenie dla nauczycieli.

[Spis treści](#)

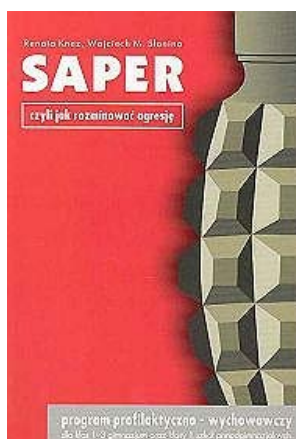
15. Przemoc - w zachowaniu się dzieci i młodzieży : przyczyny, mechanizmy, profilaktyka / red. Lidia Katarzyńczuk-Mania, Jerzy Herberger ; Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Głogowie. Głogów : Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2008. – 116 s.

Prezentowane w publikacji artykuły obejmują wiele wątków związanych ze zjawiskiem przemocy i agresji wśród młodych ludzi. Ich autorzy opisują m.in. zagrożenia medialne, role rodziców, kompetencje nauczycieli w profilaktyce przemocy oraz wsparcie, jakiego można udzielić za pomocą działań psychologicznych, pedagogicznych i artystycznych

[Spis treści](#)

16. Saper czyli jak rozminować agresję : program profilaktyczno-wychowawczy dla klas 1-3 gimnazjum oraz klasy 1 szkół ponadgimnazjalnych / Renata Knez, Wojciech M. Słonina. Kraków : "Rubikon", [2003]. – 149, [2] s.

Prezentowano zajęcia dla nauczycieli przygotowujące do realizacji programu, cykl 14 zajęć dla uczniów (przebieg wraz z opisami ćwiczeń, graficznymi środkami dydaktycznymi, materiałami pomocniczymi dla nauczyciela). Zajęcia dla uczniów nt. zachowań agresywnych są tu poprzedzone przez zajęcia służące integracji grupy, są też zajęcia o charakterze treningu twórczości. Podano także tematykę spotkań nauczyciela z rodzicami w ramach programu.

[Spis treści](#)

17. Środowiskowe uwarunkowania agresywnych zachowań młodzieży : (jako wyznacznik oddziaływań profilaktycznych i interwencyjnych) / Katarzyna Borzucka-Sitkiewicz. Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2010. – 284, [4] s

W opracowaniu ukazano – na przykładzie indywidualnych historii życia – to, w jaki sposób splot czynników oddziałujących na jednostkę w środowisku, może doprowadzić do ukształtowania się przejawianych przez nią tendencji do agresywnego zachowania. Wskazano również obszary, które powinny stać się (zgodnie z założeniami pedagogiki społecznej) przedmiotem szczególnego zainteresowania w planowaniu oddziaływań profilaktycznych i korekcyjnych. Książka dostarcza usystematyzowanej wiedzy na temat skali zachowań agresywnych, ich etiologii, sposobów teoretycznego objaśniania, możliwości szacowania ryzyka występowania agresji (perspektywa pedagogiczna), a także zawiera propozycje działań profilaktycznych i interwencyjnych, ukierunkowanych na minimalizowanie możliwości pojawienia się zachowań agresywnych wśród młodzieży oraz na przeciwdziałanie ich negatywnym konsekwencjom.

[Spis treści](#)

18. Życ w radości : ćwiczenia zapobiegające agresji wzmacniające psychikę dziecka / [aut. Joanna Domagała et al. ; red. Barbara Bleja-Sosna]. Toruń : Wydawnictwo BEA Książki Edukacyjne, 2007. – 144 s.

Poradnik dla nauczycieli szkół podstawowych. Zawiera ćwiczenia profilaktyczne mające na celu zmniejszenie agresji u dzieci w wieku szkolnym w kl. IV-VI. Książka zawiera program, plan pracy z dziećmi, inscenizacje, opowiadania, propozycje spotkań z rodzicami.

[Spis treści](#)

19. Życ w zgodzie : zabawy zapobiegające agresji wzmacniające psychikę dziecka / Joanna Domagała, Wiesława Kuban, Maria Nowicka. Toruń : Wydawnictwo BEA, 2006. – 123 s.

Poradnik dla nauczycieli szkół podstawowych i przedszkoli przedstawia zajęcia profilaktyczno- wychowawcze zapobiegające agresji wśród dzieci. Składa się z programu, planu pracy, przykładów zabaw dla dzieci, opowiadania "Nie bój się mówić", inscenizacji "Żyjemy w zgodzie" oraz scenariusza spotkań z rodzicami

[Spis treści](#)

Materiały z Internetu

1. Agresja i przemoc w szkole – jak sobie z tym radzić ? / Adam Wyrowiński. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_88.html
Scenariusz szkolenia Rady Pedagogicznej.
2. Akademia Ochrony przed przemocą. [online]. [dostęp: 20 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://akademia.fdn.pl/scenariusze-zajec-0>
Scenariusze zajęć dotyczących przemocy i agresji w szkole na stronie fundacji Dzieci Niczyje.
3. Co to jest złość? / Hubert Czerniewski. [online]. [dostęp: 17 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.szkołabezprzemocy.pl/76>
Scenariusz lekcji do przeprowadzenia w klasach I-III dotyczy poznania sposobów radzenia sobie ze złością.

5. Jak dochodzi do przemocy? / Hubert Czerniewski. [online]. [dostęp: 17 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.szkolabezprzemocy.pl/78>
Scenariusz lekcji do przeprowadzenia w klasach IV - VI. Celem lekcji jest wzrost świadomości sytuacji psychologicznej ofiary przemocy i zwiększenie wrażliwości na sytuacje, w których potrzebna jest interwencja.
6. Jak pomagać i jak się bronić? / Ewa Czerniewska. [online]. [dostęp: 17 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.szkolabezprzemocy.pl/79>
Scenariusz lekcji do przeprowadzenia w klasach IV - VI. Celem lekcji jest nauczenie się praktycznych umiejętności pomagania innym w sytuacji agresji i przemocy i nauczenie się skutecznej obrony przed agresją i przemocą.
7. Jak sobie radzić z przemocą i agresją / Hubert Czerniewski. [online]. [dostęp: 17 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.szkolabezprzemocy.pl/77>
Scenariusz lekcji do przeprowadzenia w klasach I-III. Celem lekcji jest zwiększenie wrażliwości na krzywdę innych, wypracowanie skutecznych sposobów obrony oraz klasowych zasad i umów zapobiegających agresji i przemocy.
8. Jak sobie radzić z przemocą i agresją w naszej szkole? / Ewa Czerniewska. [online]. [dostęp: 17 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.szkolabezprzemocy.pl/81>
Scenariusz lekcji do przeprowadzenia w gimnazjum i szkołach ponadgimnazjalnych. Celem lekcji jest pogłębienie świadomości sytuacji ofiary i świadka przemocy i wypracowanie sposobów ograniczenia zjawiska przemocy w szkole.
4. Konspekt lekcji – Żyj w zgodzie z innymi bez agresji / Marzena Warczyńska. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_107.html
Zajęcia mają na celu uświadamianie przez uczniów związku pomiędzy przynależnością do grupy, a zachowaniami agresywnymi jej członków, rozróżnianie zachowań agresywnych od asertywnych, rozwijanie umiejętności obrony własnych poglądów i odmawiania.
5. Przeciwdziałanie przemocy i agresji w szkole. [online]. [dostęp: 20 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.pedagogiczna.edu.pl/zest439.htm>
Zestawienie bibliograficzne w wyborze.
6. Przemoc i agresja wśród uczniów : Temat zajęć: Agresja: jak sobie z nią poradzić. W: INTERKL@SA PORTAL EDUKACYJNY. [ONLINE]. [DOSTĘP: 22 MAJA 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.interklasa.pl/portal/index/dokumenty/interklasa/agresja_jak_sobie_z_nia_radzic.pdf?page=info&action=showdoc&oid=306337
Scenariusz zajęć.
7. Przemoc w szkole : scenariusz zajęć dla klas szkolnych – część I : Program: Bezpieczna szkoła. Społeczność szkolna przeciw przemocy i wykluczeniu. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://praesterno.pl/fio2008/materialy/Przemoc%20w%20szkole.pdf>

8. Przykładowe scenariusze zajęć na temat agresji i przemocy dla uczniów gimnazjów / Ewa Nowak, Zofia Przybyłowicz. W: profesor.pl serwis edukacyjny. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.profesor.pl/publikacja,13175,Scenariusze,Przykladowe-scenariusze-zajec-na-temat-agresji-i-przemocy-dla-uczniow-gimnazjow>
Tematy zajęć: Budowanie zasad i norm klasowego współżycia wśród uczniów. Wyrabianie u uczniów umiejętności rozpoznawania zachowań agresywnych. Sposoby konstruktywnego wyrażania złości. Karta pracy dla uczniów klas I-III (gimnazjum).
9. Scenariusz godziny do dyspozycji wychowawcy / W. Misiak. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://logostyn.republika.pl/pedagog/scenariusze/przeciwdzialanie_przemocy.pdf
Temat: Przeciwdziałanie przemocy.
10. Scenariusz lekcji – Razem przeciwko agresji – cz. II / Dorota Dąbrowska. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_186.html
Scenariusz zajęć wychowawczych w kl. II SP, dotyczących problematyki agresji i przemocy.
11. Scenariusz lekcji wychowawczej : Agresja i przemoc w klasie i w szkole – ankieta. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.sp236gim61.neostrada.pl/publikacje/iwona3.htm>
Scenariusz zawiera wskazówki pomocne w rozpoznawaniu sprawcy przemocy klasie i ofiary w klasie oraz kwestionariusz ankiety.
12. Scenariusz przedstawienia profilaktycznego na temat przemocy / Magdalena Szczyrbowska. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_128.html
Scenariusz przedstawienia profilaktycznego na temat przemocy wśród młodzieży. Akcja „Porządki”.
13. Scenariusz zajęć – Gry i zabawy przeciwko przemocy / Beata Potapiuk. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_191.html
Propozycja skierowana jest do wychowawców i pedagogów, którzy mogą wykorzystać zamieszczone treści do pracy z uczniami w wieku gimnazjalnym.
14. Scenariusz zajęć „Potrafię powiedzieć – nie”. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_43.html
Uczeń w czasie lekcji zdobywa umiejętności analizy sytuacji konfliktowej, charakteryzuje zachowania asertywne wykazuje znaczenie zachowania asertywnego, ćwiczy umiejętności reagowania w sytuacji przemocy.
15. Scenariusz zajęć : temat: Złość agresja, przemoc. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
http://www.zs.polkowice.pl/pedagog/zlosc_agresja_przemoc.doc
Scenariusz przygotowany w oparciu o materiały dydaktyczne kampanii „Szkoła bez przemocy”.

16. „Stop agresji i przemocy” – scenariusze dla nauczycieli klas I-III. W: Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Rawie mazowieckiej. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.sp1rawa.pl/sp1/index.php/struktura-szkoly/pedagog/dla-nauczycieli/89-qstop-agresji-i-przemocyq-scenariusze-dla-nauczycieli-klas-i-iii>
Scenariusze zajęć. Tematy - „Przewyciężam, opanuję złość i agresję”, „Jak zareagować?”, „Nie ucz mnie przemocy”, „Radzenie sobie w sytuacjach przemocy”, „Po co człowiekowi jest złość?”, „Słowa, które ranią”, „Sposoby obrony przed agresją”, „Kozioł ofiarny”, „Nie daj się skusić”, „Radzenie sobie z własną i cudzą agresją”, Złość i agresja w naszym życiu” – scenariusz zajęć świetlicowych. Scenariusze mają za zadanie kształtowanie umiejętności opanowania i przewyciężania złości i agresji, podejmowania rozsądnych decyzji w sytuacji przemocy, zwiększenie zaufania uczniów do siebie w sytuacjach potencjalnej przemocy, radzenie sobie w groźnych społecznie sytuacjach, kształtowania umiejętności mówienia „NIE” w sytuacjach namawiania.
17. Szkoła bez przemocy. [online]. [dostęp: 20 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.szkolabezprzemocy.pl/>
Ogólnopolski program przeciwdziałania przemocy w szkołach.
18. Zero tolerancji dla przemocy w szkole / Joanna Dziuba. [online]. [dostęp: 20 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.edukacja.edux.pl/p-4271-zero-tolerancji-dla-przemocy-w-szkole-scenariusz.php>
Scenariusz zajęć świetlicowych
19. Złość, agresja, przemoc / Ewa Czerniewska. [online]. [dostęp: 17 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.szkolabezprzemocy.pl/80>
Scenariusz lekcji do przeprowadzenia w gimnazjum i szkołach ponadgimnazjalnych. Celem lekcji jest uświadomienie sobie różnic między złością, agresją i przemocą i poznanie form przemocy szkolnej oraz skutków dla jej ofiar.

2.3. Rozwiązywanie konfliktów w szkole – mediacje szkolne

Artykuły z wydawnictw ciągłych

1. Autotest dla uczniów : preferencje osobiste w sytuacjach konfliktowych // Głos Pedagogiczny. – 2012, nr 37, s. 26-27
2. Budowanie relacji w przywództwie : lekcja 5 rok szkolny 2010/2011 / Wojciech Turewicz. – (Akademia Zarządzania "Dyrektora Szkoły") // Dyrektor Szkoły. – 2011, nr 1, dod. s. 39-46
Szkoła Przyjazna w duchu Oceniania Kształtującego. Liderowanie i jego poziomy. Dyrektor jako lider. Wychowawca jako lider klasy. Narzędzia komunikacji interpersonalnej przydatne w budowaniu klimatu szkoły. Informacja zwrotna. Komunikowanie się wokół potrzeb. Umiejętność mówienia "nie". Algorytm negocjacji. Sztuka prośzenia. Algorytm prośzenia.
3. Człowiek człowiekowi człowiekiem... : czyli sprawiedliwość naprawcza w szkole / Maciej Ciechomski // Wszystko dla Szkoły. – 2008, nr 4, s. 5-10
Autor przedstawia definicje mediacji, sposoby rozwiązywania konfliktów, zadania mediatora, warunki skutecznej mediacji.

4. Fachowo i z sercem : nauczyciel profesjonalny // Przegląd Oświatowy. – 2007, nr 18, s. 18
Rządowe programy realizowane przez Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej dotyczące radzenia sobie z trudnymi sytuacjami w szkole i w domu. Szkolenia dla nauczycieli i rodziców. Program "Szkoła dla Rodziców i Wychowawców", "Golden Five", "Jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami uczniów", "Porozumienie w szkole", "Trening Zastępowania Agresji ART", szkolenia z zakresu mediacji i konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, konferencje pt. „Budowanie systemu reagowania w sytuacjach zagrożenia niedostosowaniem i wykluczeniem społecznym”, "Zachowania agresywne uczniów i ich uwarunkowania. Analizy porównawcze z lat 1997-2003-2007".
5. Jak budować relacje z uczniami? / Aleksandra Denst-Sadura. – (Psychologia w szkole) // Głos Nauczycielski. – 2011, nr 7, s. 12
Rozwiązywanie trudnych sytuacji i konfliktów w szkole za pomocą negocjacji.
6. Jak rozwiązywać konflikty : ulotka dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. – 2012, nr 37, s. 25
7. K jak konflikt. [Cz. 1] / Aleksandra Denst-Sadura. – (Abecadło szkolnych relacji) // Głos Nauczycielski. – 2008, nr 19, s. 12
Strategia radzenia sobie z konfliktem w klasie szkolnej.
8. Konflikt asertywnie zażegnany / Aleksandra Teliszewska. – Bibliogr. // Psychologia w Szkole. – 2013, nr 2, s. 50-56
Konflikty, napięcia, nieporozumienia w szkole. Asertywne narzędzia rozwiązywania konfliktów.
9. Konflikt w szkole / Wioletta Król-Terelak // Wychowawca. – 2012, nr 11, s. 12-13
Konflikty wśród uczniów. Konflikty między nauczycielem a uczniami czy nauczycielem a klasą. Rola nauczyciela w rozwiązywaniu konfliktów w szkole. Sposoby rozstrzygnięcia konfliktów.
10. Lekcje mediacji / Wioletta Król-Terelak. – Bibliogr. // Wszystko dla Szkoły. – 2010, nr 9, s. 12-13
Mediacja może kształtować wśród młodzieży postawę aktywnego poszukiwania pokojowych sposobów rozwiązywania konfliktów. W efekcie w szkole zwiększa poczucie bezpieczeństwa uczniów.
11. M jak mediacje / Aleksandra Denst-Sadura. – (Abecadło szkolnych relacji) // Głos Nauczycielski. – 2008, nr 27, s. 12
Strategie mediowania w szkołach. Szkolni mediatorzy.
12. Materiał szkoleniowy dla rodziców i specjalistów w sytuacji rozvodu rodziców / oprac. Wiesława Mądrowska // Doradca Dyrektora Przedszkola. – 2011, [nr] 21, s. 30-31
Rola i zasady postępowania bezstronnego mediatora (psychologa, pedagoga) w sytuacji rozwiązywania konfliktu w rodzinie powstałego na skutek rozvodu. Ochrona dziecka przed negatywnymi skutkami rozvodu rodziców. Rady dla rodziców w trakcie rozvodu i po nim.
13. Mediacja jako szansa rozwiązywania konfliktów szkolnych / Krzysztof Polak. – Bibliogr. // Wychowanie na Co Dzień. – 2008, nr 4/5, s. 30-34
Istota mediacji i rola mediatora. Wykorzystanie mediacji w szkole. Fazy i bariery upowszechniania w środowisku szkolnym. Rodzaje konfliktów.
14. Mediacja ofiara - sprawca : sposób na lek, agresje, przemoc / Maria J. Zajączkowska. – Summ. // Gospodarka Rynek Edukacja. – 2012, nr 1, s. 45-49
Idea sprawiedliwości naprawczej. Mediacje karne. Znaczenie mediacji w sprawach nieletnich. Mediacje szkolne i rówieśnicze.
15. Mediacja w komunikacji szkolnej / Kinga Musialska. - Bibliogr. // Wszystko dla Szkoły. – 2010, nr 9, s. 6-7
Mediacja jest to prowadzenie pertraktacji pomiędzy dwiema stronami konfliktu. W szkołach mediacja staje się coraz bardziej pożądana metoda rozwiązywania wielu spraw i konfliktów uczniowskich.

16. Mediacje, nowy sposób rozwiązywania konfliktów / Jarosław Kordziński // Gazeta Szkolna : aktualności. – 2005, nr 52, s. [1], 16-17
Amerykański i francuski model przeciwdziałania konfliktom szkolnym. Uczeń - mediator.
17. Mediacje rówieśnicze w szkole / Mirosław Kaczmarek // Remedium. – 2008, nr 10, dod. s. 18-19
Znaczenie mediacji w rozwiązywaniu konfliktów w szkole.
18. Mediacje - szanse dla szkoły / Sławomir Prusakowski, Dawid Bałutowski // Psychologia w Szkole. – 2007, nr 3, s. 105-114
Mediacje szkolne jako sposób łagodzenia szkolnych konfliktów. Cele mediacji, procedury, reguły, poszczególne fazy mediacji.
19. Mediacje szkolne - szansa czy utopia ? / Włodzisław Kuzitowicz // Gazeta Szkolna : aktualności. – 2010, nr 8, s. 1, 4
Mediacja to sposób rozwiązywania konfliktów.
20. Nastoletni mediatorzy / Monika Kaźmierczak // Psychologia w Szkole. – 2013, nr 1, s. 40-46
Mediator rówieśniczy i szkolne centra mediacji.
21. Nauczyciel - sędzia czy mediator? / Barbara Hoffmann. – Bibliogr. // Głos Pedagogiczny. – 2013, nr 50, s. 27-28
Sposoby reagowania nauczyciela na sytuacje konfliktowa w szkole, klasie. Postawy - nauczyciel "dyktator", "sędzia", "mediator".
22. Negocjacje przy tablicy / Sławomir Prusakowski, Barbara Podgórska // Psychologia w Szkole. – 2009, nr 2, s. 75-81
Pozytywne skutki umiejętności prowadzenia negocjacji w szkole uczniów z nauczycielami.
23. Negocjator w szkole... : sztuka kontaktów interpersonalnych / Danuta Narożna // Przegląd Oświatowy. – 2006, nr 3, s. 14-15
Techniki negocjacyjne, szkolna praktyka negocjacyjna, czy każdy może być negocjatorem. Relacje uczeń - nauczyciel.
24. Recepta na naprawę krzywdy / Monika Kaźmierczak // Psychologia w Szkole. – 2013, nr 2, s. 42-49
Agresja, przemoc i konflikty w środowisku szkolnym. Konferencja sprawiedliwości naprawczej – poszukiwanie rozwiązań sytuacji konfliktowej przez strony, których ona dotyczy.
25. Rozwiązanie konfliktu rodziców w praktyce / Irena Sierpowska-Glapik // Dyrektor Szkoły. – 2007, nr 5, s. 17-18
Konflikty szkolne. Podłoże konfliktu. Sposoby rozwiązania go przez dyrektora szkoły. Umiejętności komunikacyjne dyrektora.
26. Szkolne mediacje / Aleksandra Denst-Sadura. – (Psychologia w szkole) // Głos Nauczycielski. – 2010, nr 35, s. 12
Łagodzenie konfliktów w szkole metoda mediacji.
27. Sztuka zarządzania konfliktami : mediacje i interwencje w sytuacjach kryzysowych / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. – 2012, nr 37, s. 4-7
Konflikty w szkole.
28. Umiejętność kierowania konfliktem / Dariusz Stankiewicz. – Bibliogr. // Dyrektor Szkoły. – 2013, nr 4, s. 54-56
Jakie są źródła konfliktu? Jak zachowujemy się w obliczu konfliktu? Na czym polega budowanie "mostu zgody"?
29. Warto negocjować z uczniem / Sławomir Prusakowski, Barbara Podgórska // Psychologia w Szkole. – 2009, nr 3, s. 63-68
Przebieg procesu negocjacji z uczniem.

30. Zanim przystąpisz do negocjacji / Dorota Oleszczak // Sedno. – 2010, nr 2, s. 35-37
Negocjacje we współczesnej szkole. Rola dyrektora szkoły. Ustalenie celów. Płaszczyzny wspólnych interesów. Określenie statusu.

Wydawnictwa zwarte

1. Gnębiciel ze szkolnego boiska / Kim Zarzour ; przeł. Michał Józwiak. Poznań : "Rebis", 2006 – 259 s.
Bibliogr. s. [257]-259.

Książka poświęcona przemocy rówieśniczej. Scharakteryzowano typowego gnębiciela i jego ofiarę, role rodziców i szkoły w sytuacji dręczenia dzieci przez inne dzieci, wskazówki dla rodziców do wychowania dziecka asertywnego a nie agresywnego. Przykłady pochodzą ze Stanów Zjednoczonych i Kanady, lecz przynajmniej część rad, które są oparte na wynikach najnowszych badań, może być wykorzystana także w innych warunkach kulturowych. Osobny rozdział poświęcono przemocy w mediach.

[Spis treści](#)

2. Jak sobie radzić z konfliktami? : scenariusze godzin wychowawczych w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych /Janusz Żmijski, Sylwia Rybarczyk. Warszawa : Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza, cop. 2010. – 32 s.

Książka o tym jak radzić sobie w sytuacjach konfliktowych, do jakich dochodzi pomiędzy ludźmi. Jak nauczyć dzieci radzenia sobie w takich sytuacjach ? Jak działa sąd koleżeński ? Publikacja zawiera praktyczne scenariusze zajęć wraz z teoretycznym opracowaniem.

[Spis treści](#)

3. "Lepsi i gorsi" - konflikt między dwoma klasami : szkoła podstawowa / Gracjana Węgorska.
Warszawa: Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza, cop. 2010. – 29 s.

Książka podejmuje problem radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych w klasie. Jak pomóc młodzieży w przypadku konfliktu międzyklasowego ? Publikacja zawiera szereg praktycznych wskazówek.

[Spis treści](#)

4. Łagodzenie konfliktów w szkole i w pracy z młodzieżą : poradnik do treningu mediacji / Diemut Hauk ; [przeł. z jęz. niem. Magdalena Jałowiec]. Wyd. 3. Kielce : "Jedność", 2006. – 183 s.

Poradnik przynosi cenne informacje o treningu młodych mediatorów, a ponadto oferuje najnowsze podstawy wykształcenia dorosłych mediatorów. Wszystkie osoby kierujące grupami dziecięcymi i młodzieżowymi, a zwłaszcza nauczyciele i katecheci znajdą tutaj systematycznie zbudowany program nauczania z 10 lekcjami oraz praktycznymi ćwiczeniami z zastosowaniem pedagogicznych zabaw. Uwzględnia on ograniczone ramy czasowe w szkole.

[Spis treści](#)

5. Szkoła bez agresji : od mediacyjnego kształcenia do bezkonfliktowego wychowania / Beata Prościak.
Warszawa : Difin, 2013. – 286 s.

Publikacja prezentuje nową metodę nauczania języka polskiego (piramida mediacji). Pokazuje też możliwości wykorzystania jej jako metody ponadprzedmiotowej. Zawiera propozycje nowych rozwiązań maturalnych, wykorzystujących zaproponowaną metodę w kontekście kształcenia różnych typów inteligencji uczniów, zarówno zdolnych, jak i z dysfunkcjami, pod kątem krytycznej i alternatywnej akceptacji zainteresowań i fascynacji młodzieży. Głównym efektem takiej edukacji ma być nakierowanie uwagi nauczycieli na innowacyjność i nietypowość rozwiązań po to, aby wychować radosnych i twórczych młodych ludzi, którzy potrafiliby bezkonfliktowo i mediacyjnie, zarówno obecnie, jak i w przyszłości, rozwiązywać swoje problemy.

[Spis treści](#)

Materiały z Internetu

1. Komunikacja – rozwiązywanie konfliktów – scenariusz zajęć dla kl. 4-6 / oprac. Sylwia Patynko. W: profesor.pl serwis edukacyjny. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.profesor.pl/publikacja,26325,Scenariusze,Komunikacja-rozwiazywanie-konfliktow-scenariusz-zajec-dla-kl-4-6>
Zasady prawidłowej komunikacji i sposoby rozwiązywania konfliktów.
2. Konflikty – ludzkie przeznaczenie. [online]. [dostęp: 26 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.h-net.org/~eopolska/Edukacja/Roz1/Konflikty.html>
Scenariusz zajęć w trakcie których uczniowie uczą się definiować pojęcie konfliktu i rozpoznawać różne jego rodzaje. Zapoznają się także z typowymi przyczynami konfliktów i stylami ich rozwiązywania.
3. Konflikt – problemy okresu młodzieńczego : scenariusz zajęć otwartych / Agnieszka Sieczak. W: Portal edukacyjny edux.pl. [online]. [dostęp: 26 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.edukacja.edux.pl/p-3866-konflikt-problemy-okresu-mlodzienczego.php>
4. Konflikty w klasie i ich rozwiązywanie / oprac. Dorota Olczyk. W: www.szkolnictwo.pl. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://szkolnictwo.pl/index.php?id=PU4748>
Opracowanie zagadnienia – porady dla nauczycieli.
5. Konspekt lekcji - Różne sposoby porozumiewania się / Oprac. Elżbieta Ruchwa. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_108.html
Zapoznanie dzieci sześciolatek z innymi metodami komunikowania się i poprzez różne zabawy mające je przygotować je do właściwego porozumiewania się z drugim człowiekiem.
6. Konstrukttywne rozwiązywanie konfliktów. [online]. [dostęp: 17 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.katowice.eu/sznupek/gim/3G3.pdf>
Scenariusz zajęć dla klas trzecich gimnazjum.
7. Mediacja w szkole / Iwona Różyńska Kraśnik. [online]. [dostęp: 17 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.profesor.pl/publikacja,21331,Artykuly,Mediacja-w-szkole>
Rola i cele mediacji w środowisku szkolnym.
8. Mediacja w szkołach / Barbara Wajerowska-Oniszczyk. [online]. [dostęp: 17 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.psychologia.edu.pl/czytelnia/59-niebieska-linia/826-mediacja-w-szkolach.html>
Artykuł zamieszczony w czasopiśmie „Niebieska Linia”, nr 3 z 2003 roku.
9. Mediacje w szkole : założenia i cele działalności „Klubu Młodego Mediatora” / Magdalena Kuszlewicz-Kłós, Piotr Jarosławski. [online]. [dostęp: 17 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web: http://pedagog szkolny.pl/articles.php?article_id=49
Program dotyczący mediacji w szkole w relacjach uczeń/uczeń i uczeń/nauczyciel.

10. Negocjacje zamiast kłótni / Alicja Pacewicz, Tomasz Merta, Sylwia Żmijewska-Kwirąg. W: CEO Centrum Edukacji Obywatelskiej. [online]. [dostęp: 26 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ceo.org.pl/pl/koss/news/negocjacje-zamiast-klotni>
Scenariusz zajęć.
11. Prowadzenie negocjacji i mediacji / Magdalena Zawiła-Niedźwiedzka. [online]. [dostęp: 17 stycznia 2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.profesor.pl/publikacja,22437,Konspekty,Konspekt-lekcji-wychowawczej-Prowadzenie-Konspekt-lekcji-wychowawczej>
Konspekt lekcji wychowawczej.
12. Rozwiązujemy konflikty. W: Scholaris.pl. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: http://static.scholaris.pl/resource-files/259/rozwiązujemy-konflikty_64336.doc
Scenariusz zajęć dla klas IV-VI szkoły podstawowej.
13. Rozwiązywanie konfliktów w szkole : materiały pokonferencyjne / red. Izabela Zajązkowska ; Centrum Doradztwa i doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie. [online]. [dostęp: 26 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://zbc.ksiaznica.szczecin.pl/Content/2201/162302.pdf>
Materiały pokonferencyjne powstałe po Makroregionalnej Konferencji „Rozwiązywanie konfliktów w szkole” zorganizowanej przez Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie w dniach 25-27 listopada 2005 r.
14. Scenariusz godziny wychowawczej - O konfliktach / oprac. Joanna Curyl. W: www.szkolnictwo.pl. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU9174>
Dla klas ponadgimnazjalnych (technikum).
15. Scenariusz godziny wychowawczej : Temat: Pojęcie konfliktu, sposoby rozwiązywania sytuacji konfliktowej. W: profesor.pl serwis edukacyjny. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.profesor.pl/mat/pd6/pd6_k_rogos_20050927_1.pdf
16. Scenariusz warsztatu/cyklad godzin konsultacyjnych. W: Operon.pl. [online]. [dostęp: 26. Maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.operon.pl/content/download/10361/220806/version/1/file/konflikt_scenariusz.doc
Temat zajęć: Konflikt w zespole. Sposoby jego rozwiązania.
17. Scenariusz zajęć „Potrafię powiedzieć – nie”. W: PYRKOWA KRAINA. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_43.html
Uczeń w czasie lekcji zdobywa umiejętności analizy sytuacji konfliktowej, charakteryzuje zachowania asertywne wykazuje znaczenie zachowania asertywnego, ćwiczy umiejętności reagowania w sytuacji przemocy.
18. Scenariusze zajęć – „ABC emocji...”. W: Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Rawie Mazowieckiej. [online]. [dostęp: 22 maja 2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.sp1rawa.pl/sp1/index.php/struktura-szkoly/pedagog/dla-nauczycieli/96-scenariusze-zajec-qabc-emocjiq>
Scenariusze dotyczące komunikacji interpersonalnej, emocji, asertywności a także rozwiązywania konfliktów między rówieśnikami.

Redaktor pakietu:
Edyta Kilian

Zespół opracowujący pakiet:
Alicja Ciempa
Lidia Sakowicz

Konsultant pakietu:
Danuta Sebastjan

Digitalizacja zbiorów:
Agnieszka Keplinger
Beata Kowaleło

Redaktor graficzny:
Alina Dyrek